J. BELDER [1])

S. G. A. DOORENBOS
LEVEN EN WERK

Wie S. G. A. Doorenbos zegt, herinnert zich een man, die gedurende tientallen jaren zijn stempel drukte op de Nederlandse Dendrologische Vereniging en de International Dendrology Society wegens zijn enorme dendrologische kennis, die hij met grote liefde uitdroeg.
Hij was een man, die zeer veel parken en plantsoenen aanlegde op zijn eigen wijze en wiens kruisings- en introductiewerk resulteerde in vele soorten cultivars, die ook thans nog worden geteeld. Velen herinneren hem zich als een mens, die open stond voor wie interesse toonde, ongeacht leeftijd en opleiding. Voorwaarde was een goede, oprecht gemeende belangstelling voor het ''groen-vak''. Was dát aanwezig, dan ging de deur open en kwam een niet te stuiten en amper te verwerken woordenstroom vol interessante gegevens op gang. Moeiteloos werd de stof gepresenteerd, verbeeld en voorzien van passend en niet zelden snedig commentaar. Velen heeft hij door zijn enthousiasme weten te infecteren met het virus waar eens, vele decennia geleden, hijzelf mee was geïnfecteerd: het enthousiasme voor ''hét vak''. Zo kon D.M.M.D'Hangest Baron d'Yvoy van Mijdrecht met recht opmerken: ''Het beste wat gij hebt gedaan en doet is het infecteren van de jongeren met Uw enthousiasme''.

Doorenbos leefde in de mondelinge traditie, slechts een fractie van zijn activiteiten is ooit aan het papier toevertrouwd. Dit artikel heeft de bedoeling in deze lacune enigszins te voorzien.

''Men volgt niet altijd zijn voorvaderen, noch zijn vader...''

Op 15 september 1980 overleed Siemon Godfried Albert Doorenbos, oud-directeur van de Dienst der Gemeenteplantsoenen in 's-Gravenhage, maar bovenal kweker in hart en nieren, een man niet alleen begenadigd met tien groene vingers, maar daarnevens ook nog in het bezit gesteld van twee groene ogen (al doet u er goed aan dit laatste niet te letterlijk te interpreteren).
Als weinig anderen beschikte Doorenbos over het vermogen goed te kunnen observeren en nauwkeurig op details te letten om daaruit te kunnen concluderen.

''Vader Doorenbos, evenals grootvader en verder terug, had zich met minder aardse dingen geoccupeerd. Een geslacht van predikanten, nog versterkt door het domineesbloed van de zijde van de vrouwen. Maar toch met agrarische inslag: een grootvader uit Friesland bezat een erwt, de 'Riddererwt', die in de ganse provincie vermaard was.'' (Elseviers Weekblad, 5 juni 1954).

Als vader Doorenbos, kandidaat in de Godgeleerdheid, in 1876 het beroep op hem uitgebracht vanwege de Nederlandse Hervormde Gemeente van Groenekan-Blauwkapel aanvaardt en getooid in lange, zwarte jas, bekroond met hoge hoed en uitgerust met het stokje

[1]) Vakgroep Plantentaxonomie van de Landbouwhogeschool te Wageningen.

- dat het domineescostuum uit de vorige eeuw volmáákte - neerstrijkt op de Utrechtse heuvelrug aan ''de groene kant'' van Utrecht, sluit hij zich niet op in zijn studeerkamer. Zijn botanische interesse blijkt een goede uitlaatklep te zijn voor het zware ambt. Kerkvoogd Jan Copijn deelt die belangstelling graag met de Dominee en zo groeit een band voor jaren.

Op 5 augustus 1888 wordt Ds. J. Doorenbos bevestigd als predikant van de Hervormde Gemeente van Barneveld, welke gemeente hij dient tot 27 maart 1898. Op 7 oktober 1891 wordt Siemon Godfried Albert aldaar geboren als zoon van Jan Doorenbos en Fenna Sleeswijk Visser. Ná Barneveld dient Ds. J. Doorenbos de Hervormde Gemeente van Capelle aan den IJssel. Zoon Siemon bezoekt de lagere school te Rotterdam. De eerste jaren reist hij per trein, later per fiets naar de stad. In Capelle kon de natuurmens Doorenbos zich naar hartelust ontwikkelen. Enerzijds waren er de wijdse polders en grienden rond het dorp, anderzijds was er de grote pastorietuin, waarin de jonge Siemon spoedig een eigen afdelinkje had, gecompleteerd met een duivenhok met rijke inhoud.

Na de lagere school volgde hij het Gymnasium te Gouda, dit met het oog op een mogelijke biologiestudie. Dagelijks werd een fietstocht van tweemaal vijftien kilometer gemaakt over winderige dijken, door ijzige koude, onder verzengende zonnehitte en door striemende regen.
In Gouda maakt Simon kennis met jongens uit Boskoop en dit buigt zijn carrière-lijn definitief om. Hij maakt zijn gymnasiale opleiding niet af. Vanaf 1 juli 1907 tot aan zijn diplomering in maart 1909 volgt hij de tuinbouwwintercursus te Boskoop. In deze periode woont hij ook in Boskoop. Tijdens zijn tuinbouwkundige vorming verricht hij praktische werkzaamheden onder het toeziend oog van C. Beekenkamp en op de kwekerijen van D. A. Koster, waar hij onder leiding van kasbaas K. Vink het ''veredelen'' onder de knie krijgt, terwijl hij in de avonduren nog werkt bij Sine van der Groot.
De contacten met de Copijns in Groenekan blijken nu goed van pas te komen. De jonge Siemon mocht al eens in Groenekan logeren en oom Piet wil wel assisteren als Siemon een scriptie moest schrijven voor de cursus. Zo zijn de Copijns ook bereid de jongeling in 1909, hij is dan zeventien jaar oud, in dienst te nemen als ''gewoon'' helpertje of jongmaatje. Hij verdient *f* 3,75 per week waarvoor hij van 's morgens 6 tot 's avonds 7 uur moet werken. Zijn werkterrein omvat voornamelijk de teelt van rozen en vaste planten. Daarnaast is de jonge Doorenbos ook betrokken bij de uitvoering van tuinontwerpen.

In 1910 vertrekt Doorenbos naar Duitsland, in het bijzonder om er de taal grondig te leren. Hij neemt vanaf mei dienst bij Peter Lambert, de vermaarde rozenkweker te Trier, die hem voor zijn verrichtingen wekelijks DM 15.- betaald. Hij is van 21 december 1909 tot 21 februari 1910 ingeschreven in de Burgerlijke Stand van de gemeente Maartensdijk, waartoe het dorp Groenekan behoort. Vanaf dan tot 14 september 1912 staat hij ingeschreven in het register van de gemeente Capelle aan den IJssel, waar zijn vader tot 1919 predikant is.
Hoezeer de duivenliefde hem beheerst blijkt wel uit hetgeen hij vanuit Duitsland zijn ouders schrijft met betrekking tot het vervullen van zijn dienstplicht (10-7-1910): ''Als ik erin loot, had ik wel zin in Duitschland te blijven en in 't voorjaar bij de postduivendienst [1]) zien te komen.'' In oktober 1910 wordt hij opgeroepen voor militaire dienst, neemt derhalve ontslag bij zijn patroon en reist naar Nederland, deels per benenwagen, deels per trein. Hij werd wegens bijziendheid afgekeurd voor het krijgswezen en zocht een nieuwe betrekking in Nederland. Tijdens de winter van 1910 op 1911 werkt hij korte tijd in Boskoop, daarna korte tijd weer bij Copijn.

Op 20 maart 1911 gaat hij naar Engeland om de Engelse taal duchtig te leren. Na zeker zestig firma's te zijn afgeweest vindt hij op 30 maart werk bij kweker Rasmussen, een Deen, te Enfield Lock bij Londen. Rasmussen teelt tomaten, komkommers en zaaibloe-

[1]) Op 22-2-1886 werd een aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een postduivendienst bij de krijgsmacht. Op 29-11-1902 werden alle postduivenstations verenigd tot een aparte dienst en gebracht onder de Directeur voor de 's Rijkspostduivendienst. In 1932 werd deze Dienst opgeheven. De duiven werden toegevoegd aan de verbindingsafdelingen van elk van de 4 divisies. Na 1945 worden geen postduiven meer gebruikt in de krijgsmacht.

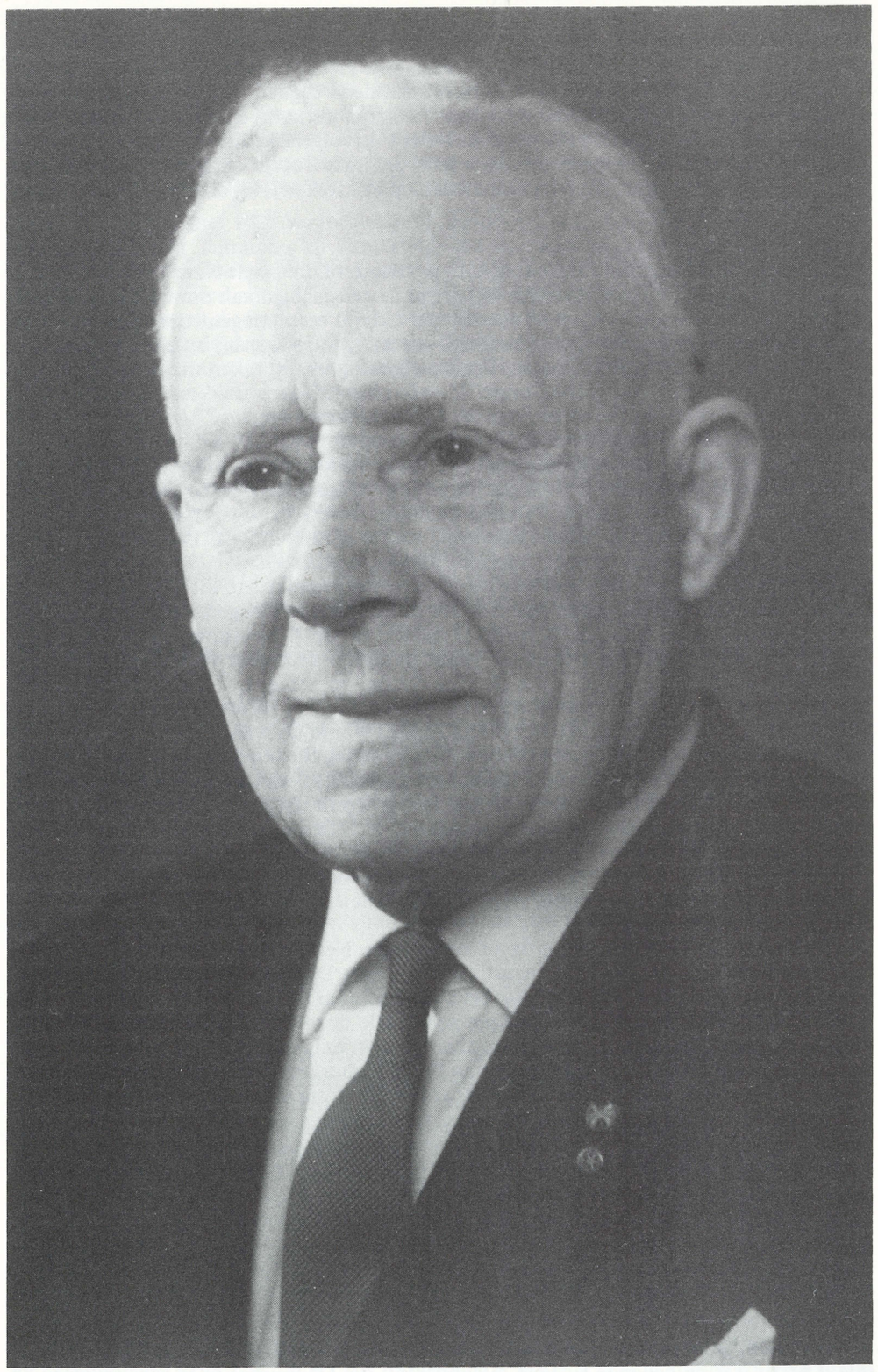

S.G.A. Doorenbos, voorzitter N.D.V. 1928-1943 en 1946-1962

men. Het werk valt niet mee. Op 28 mei 1911 schrijft een vermoeide Siemon zijn tante's in Nederland: ''Vanmorgen (=zondag, JB) werkte ik tot 1 uur en ben nu vrij. Morgen, Pinkstermaandag, heb ik misschien 's middags vrij. Het gaat me wat te hard en daarom wil ik den volgenden week ander werk zoeken en hier weggaan. De Master beloofde mij een goed getuigschrift, dus dat zal wel helpen.'' Hierna werkt hij enige tijd bij de firma Samuel Bide in Farnham, Surrey. Doorenbos bereist vervolgens gedurende de voorjaren van 1912, 1913 en 1914 - als vertegenwoordiger voor de firma Copijn - Engeland, Schotland en Ierland; daarnaast verricht hij werkzaamheden op de kwekerij, bij de tuinaanleg en op het kantoor in Groenekan.

Vrijdag 8 mei 1914 vertrekt Doorenbos met de ''Rotterdam'' naar New York om voor de firma Copijn de oostkust te bereizen. Hij grijpt de gelegenheid aan om tal van parken en arboreta te bezoeken. Hij neemt in overleg met Copijn een vertegenwoordiging aan voor een Amerikaanse firma, de ''Poughkeepsie Nursery'', waardoor hij op eigen kosten in de Verenigde Staten verblijf kan houden. Ten gevolge van het uitbreken van de eerste wereldoorlog wordt zijn opdracht voor Copijn in september 1914 ingetrokken. Vanaf dan is hij nog uitsluitend vertegenwoordiger voor de ''Poughkeepsie Nursery'' (Albert Tersteeg & William Godding) in Poughkeepsie, N.Y. Zijn weekloon bedraagt $ 6 na verrekening van het kostgeld. Hij verricht uiteenlopende werkzaamheden, onder meer tuinarchitectuur. Verder verkoopt hij planten in de wijde omgeving. Hij gaat de klanten per fiets af. Op 19 juli 1914 schrijft hij zijn ouders: ''Ik doe hier allerlei werk (...). Als treetrimmer werk ik voor $ 1 per uur en had al enkele karweien, vooral coniferen (...). Ben ik niet ''on the road'' dan is er hier werk genoeg: snoeien, binden, hakken enz.''
Het plotselinge invallen van de winter op 19 november maakt aan dit alles een einde. Er waren al plannen gesmeed om de winter in het zuiden door te brengen, waar misschien nog werk is te vinden. Per boot, de ''Hurron'', vertrekt hij op 28 november naar Jacksonville (N.-Florida) en vandaar per trein naar Miami. Vanaf 5 december 1914 werkt hij op een landgoed in aanleg bij Miami, ''The Deering Estate'' in Vizcaya. ''The young Hollander was put to work growing various vegetables and flowering plants to see how well they would do (...); the goal was, to find plants, which would do well and provide the house with fresh vegetables for table and flowers for decorating the home.'' (The Miami Herald, Sunday, Nov. 27, 1966: 9). Zijn prestaties werden beloond met $ 12 per week en bij veel overwerk met $ 15. Hij betaalt $ 6.5 kostgeld, later wordt dat $ 5. Hij probeert in Florida bij te verdienen door 's avonds kisten te maken. '' 'k Ben er niet vlug in, maar wellicht maak ik zoodoende twee of drie dollar per week extra.'' (Brief aan zijn ouders, 17-1-1915). Er komt weinig van terecht; er zijn blijkbaar te veel geroutineerde kistenmakers en vele werklozen, begerig om wat bij te verdienen. In 1966 en 1973 bezoekt Doorenbos het landgoed nog eens.
In 1915 verzoekt Copijn hem terug te keren naar Nederland omdat zijn compagnon Schouten onder dienst is. Vanaf maart 1915 probeert Doorenbos in Amerika eerst nog voor Copijn te verkopen. Hij gaat naar het noorden, waar eind maart een dringend beroep op hem wordt gedaan om bij te springen gedurende de voorjaarsdrukte op de ''Poughkeepsie Nursery''. Tersteeg is ziek geworden en moet enige tijd het bed houden.
Er worden lange dagen gemaakt, soms van 5 uur 's morgens tot 10 of 11 uur 's avonds. Doorenbos is nu tijdelijk werkzaam als ''foreman'' of ''superintendent'' en verdient $ 15 per week. Na half mei gaat hij weer voor Copijn reizen. Het succes is aardig maar niet overweldigend. Een anecdote vertelt dat Doorenbos bijna uitsluitend orders boekte voor rozen. Toen het volgende jaar een andere employé door Copijn erop uit werd gezonden verkocht deze vrijwel uitsluitend coniferen. Het is waar dat Doorenbos veel rozen verkocht, maar daarnaast hadden ook andere gewassen zijn belangstelling.
In juli 1915 keert Doorenbos terug naar Nederland. Daar wordt hij in 1915 benoemd tot ''Chef de Cultures'' bij Copijn. Het salaris dat wordt bedongen, bedraagt minimaal *f* 1500.- over 1916-1917, *f* 1700.- over 1917-1918, *f* 1900.- over 1918-1919 en *f* 2000.- over 1920 en vervolgens, steeds met aandeel in de winst.

In 1919 treedt Doorenbos in het huwelijk met Elisabeth Vlaanderen, die in 1941 overleed. (Haar broer was de bekende K. Perk Vlaanderen), die Doorenbos later zou opvolgen als Plantsoenmeester in Utrecht). Uit dit huwelijk zijn twee zonen en drie dochters geboren.

Door de economische crisis moest Doorenbos in 1922 naar een andere betrekking uitzien. Gekozen uit 79 sollicitanten treedt hij op 1 september 1922 in dienst van de gemeente Utrecht als Plantsoenmeester bij de Dienst Gemeentewerken, in de vacature J. Denier van der Gon. Hier voltooide Doorenbos in grote lijnen het werk van zijn voorganger. Genoemd moeten worden ''Oog in Al'' en de twee grote stadswijken ''Rivierenwijk'' en ''Ondiep''. De samenwerking met de Directeur van de Dienst Openbare Werken verloopt niet altijd even soepel. De bezoldiging bedraagt aanvankelijk *f* 3250.- per jaar. De familie woont nu in een ambtswoning aan het Sterrenburg nr. 1.

Vanaf 1923 tot en met 1926 verzorgt hij ten behoeve van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde enkele tuinbouwcursussen; hij doceert een leergang Aanleg en Onderhoud van Tuinen, een Algemene Tuinbouwcursus - waarvan de aantekeningen bewaard zijn gebleven - en een cursus Dendrologie. Op 10 juni 1924 richten Doorenbos, Leonard A. Springer, W.J. Hendriks en Prof. Dr. J. Valckenier Suringar de Nederlandse Dendrologische Vereniging op. De directe aanleiding vormde de enorme nomenclatuurverwarring tijdens de grote tuinbouwtentoonstelling die de K.N.M.T.P. in 1923 in Amsterdam had georganiseerd.

In zijn vergadering van 17 december 1925 benoemen Burgemeester en Wethouders van Rotterdam, op voorstel van de Commissie Plaatselijke Werken, Doorenbos tot Gemeentelijk Tuinarchitect. De benoeming gaat in op 1 mei 1926. Het jaarsalaris voor deze functie wordt naar aanleiding van een Raadsbesluit van 29 mei, om in verband met de economische recessie al het gemeentepersoneel te korten, teruggebracht tot *f* 4840.- per jaar. Doorenbos staat van 27 april 1926 tot 28 april 1927 met vrouw en vier kinderen ingeschreven in het register van de Burgerlijke Stand van de gemeente Rotterdam. De familie Doorenbos woont gedurende deze periode aan de Oostzeedijk 127a.
Hoewel hij de functie van Tuinarchitect bekleedt, verkrijgt hij het diploma B.N.T. eerst in 1949; hij wordt in het register ingeschreven onder nr. 17. Het diploma werd pas in oktober 1952 afgegeven!
Het Utrechts Provinciaal en Stedelijk Dagblad van zondag 2 mei 1926 schrijft: ''Doorenbos is ons na enkele jaren al weer afhandig gemaakt door Rotterdam''. Eerder in het artikel wordt met betrekking tot de Utrechtse Plantsoenmeester opgemerkt: ''Utrecht heeft voor deze post altoos de hand weten te leggen op zeldzaam bekwame mannen...''
In Rotterdam neemt hij onder meer deel aan de voorlopige werkzaamheden en beplantingen van het Kralingse Bos. Het werk in Rotterdam bevalt, getuige het volgende (brief aan Mej. M. Verbrugh, 6-10-1926: ''(...) Elken dag merk ik weer, hoe 'n dankbaren taak ik hier gevonden heb. Nieuw werk, steeds meer. Hoe ik klaar moet komen weet ik niet (dit is i.v.m. vertrek naar Den Haag, JB). Natuurlijk heb ik vóór negen kleibeenen, vóór 12 uur weer vuile schoenen en handen en 's middags ten derden male. De knechts gnuiven en de opzichters kijken sip.''

Naar Den Haag

Het verblijf in Rotterdam is van korte duur. In mei 1927 wordt hij benoemd tot Directeur van de Dienst der Gemeente Plantsoenen te 's-Gravenhage als opvolger van P. Westbroek, die op 23 april 1926, op de leeftijd van 63 jaar, was overleden.
Doorenbos had niet gesolliciteerd naar de vrijgekomen post in Den Haag, omdat hij zich tegenover de gemeente Rotterdam verplicht voelde daar nog enige tijd te blijven. Het Haagse College van B. en W. doet op 3 september 1926 de Raad een aanbeveling ter voorziening in de vacature P. Westbroek. Mej. M. Verbrugh, burgemeestersdochter te Eck en Wiel, en de Haagse gemeentesecretaris F. ter Pelkwijk vestigen de aandacht van B. en W. op de Rotterdamse tuinarchitect Doorenbos. Op 10 november 1926 schrijft Doorenbos zijn ouders: ''Begin October kreeg ik van Mej. Verbrugh te Eck en Wiel een brief, waarin gevraagd werd, waarom ik niet solliciteerde voor de betrekking van Directeur van de Plantsoenen in Den Haag en of ik zou solliciteren bij een tweeden oproep. Ik heb daarop geantwoord: neen, ik kan niet tegenover Rotterdam, waar ik te kort ben. Daarna is mij een uitnoodiging gezonden om bij den Burgemeester in Den Haag te komen en werd mij in bijzijn van Wethouder Mr. Quant gevraagd of ik een eventuele benoeming zou aannemen.

Ik heb toen gezegd: Laat mij de kwestie bespreken met mijn Directeur en noem mijn naam in dit verband niet, want de vorige candidaten zijn door krantengeschrijf afgemaakt (C.M. van Koolwijk, Directeur der Plantsoenen te Breda, had zich inmiddels al teruggetrokken. Hij stond in het voorstel van B. en W. aan de Raad, 3 september, op de eerste plaats. JB). De besprekingen in Rotterdam deden veel stof opwaaien, doch na overleg met mijn Directie, de Wethouder van Openbare Werken en met Burgemeester Wijstema, kwam het zoover, dat ik mijn diensten aan de Gemeente 's-Gravenhage aanbieden kon. Dat was 22 October."
Op 6 oktober schrijft gemeentesecretaris Ter Pelkwijk inmiddels aan Mej. Verbrugh: "(...) De zaak marcheert! Ik hoop dat hij deze gelegenheid om een betrekking te krijgen, die in haar soort eenig is, niet voorbij laat gaan. (...) Ik zal het op prijs stellen *en het is ook in het belang van de zaken,* dat D. voorloopig *niet* weet, hoe de zaak aan den gang is gekomen. (...)"
Op 16 november 1926 delen B. en W. de Raad mee: "dat zij aanleiding hebben gevonden de aanbeveling ter voorziening in de vacature van Directeur der Gemeenteplantsoenen in nadere overweging te nemen (...). De nadere overweging heeft Burgemeester en Wethouders er toe geleid tot den heer S.G.A. Doorenbos, tuinarchitect te Rotterdam, het verzoek te richten, of hij voor een benoeming in aanmerking zou willen komen. De heer Doorenbos had niet gesolliciteerd, omdat hij pas 1 Mei j.l. te Rotterdam zijn betrekking had aanvaard. De heer Doorenbos heeft, nà bespreking met het gemeentebestuur van Rotterdam, medegedeeld, dat hij zich voor een benoeming hier ter stede beschikbaar stelt. Burgemeester en Wethouders zijn van oordeel, dat de heer Doorenbos een persoon is, die in de eerste plaats voor een benoeming in aanmerking komt."
In zijn vergadering van 2 december 1926 benoemt de Haagse Gemeenteraad - met 23 van de 32 uitgebrachte stemmen vóór - S.G.A. Doorenbos tot Directeur van de Dienst der Gemeenteplantsoenen. De voornaamste tegenkandidaat is de hoofdopzichter van de plaatselijke Dienst Gemeenteplantsoenen, Hoiting. Doorenbos krijgt van zijn nieuwe werkgever enige maanden om zijn arbeid in Rotterdam af te ronden.
De jaarwedde verbonden aan het Haagse directeurschap bedraagt op 31 december 1927 *f* 6000.- "met genot van vrije woning, in verband waarmede de wedde wordt verminderd met 10% van de minimumwedde (=*f* 6000.-, JB)." (Jaarverslag Dienst Gem. Pl. 1927).

Op 7 januari 1927 schrijven Burgemeester en Wethouders Doorenbos: "... voorts deelen wij u mede, dat, vermits gij - naar men ons mededeelt - op het gebruik van den bij Uwe toekomstige dienstwoning gelegen moestuin of een gedeelte daarvan geen prijs stelt, doch wèl op het genot van de aanwezige vruchtboomen, wij er geen bezwaar tegen hebben dat ook U, evenals Uw voorganger kosteloos in het genot van dat emolument blijft, onder voorwaarde evenwel, dat het onderhoud daarvan geheel voor eigen rekening wordt genomen."

Hij blijft tot zijn pensionering op 1 juli 1957 deze post bemannen. Op die datum bestond de Dienst der Gemeenteplantsoenen vijftig jaar, was het precies dertig jaar geleden dat Doorenbos het directeurschap van de Dienst aanvaardde en was het vijftig jaar geleden dat hij zijn eerste schreden op vaktechnisch gebied zette.
Gedurende zijn Haagse periode vervult Doorenbos vele functies. Vanaf 1927 is hij bestuurslid van de "Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's-Gravenhage en Omstreken"; vanaf 1935 is hij lid van het Algemeen Bestuur van het Nationaal Park "De Hoge Veluwe" (Na de tweede wereldoorlog komt zijn naam niet meer voor in de Jaarverslagen van het Nationaal Park. We nemen aan dat Doorenbos van 1935 tot 1943 bestuurslid is geweest). Hij zit in de Commissie van Toezicht van de Middelbare Tuinbouwschool in Boskoop; hij adviseert bij de aanleg van de Mikropolis Madurodam (1951); is lid van het bestuur van de Proeftuin in Boskoop; vanaf 1928 tot 1962 bekleedt hij - met een kleine onderbreking gedurende de oorlogsjaren - het voorzitterschap van de Nederlandse Dendrologische Vereniging (na eerst enkele jaren ondervoorzitter te zijn geweest), daarna is hij tot zijn verscheiden ere-voorzitter van deze vereniging. Als keurmeester maakt hij zich verdienstelijk in verschillende Keuringscommissies. Hij zit vele jaren in de Regelingscommissie voor sierbomen van de N.A.K.B. Ook is hij gedurende een aantal jaren lid van de Nomenclatuurcommissie van de N.D.V., later genaamd "Commissie voor

de Wetenschappelijke Benaming der Cultuurgewassen". Op 25 februari 1959 wordt hij benoemd tot Vice-President van de Royal Horticultural Society. Het is met deze benoeming de tweede maal dat deze hoge eer een Nederlander te beurt valt; Dr. E.H. Krelage was eerder Vice-President van de R.H.S.. Jarenlang blijft Doorenbos één van de zeven Vice-Presidenten van deze Engelse tuinbouwvereniging. Op initiatief van Doorenbos wordt in 1945 de stichting "Groen en Bloemen" opgericht, die als doelstelling heeft "Den Haag weer zo spoedig mogelijk een stad van groen en bloemen" te maken. De stichting geeft ook opvoedkundige impulsen ter bestrijding van baldadigheid. Doorenbos maakt deel uit van het eerste bestuur en onder auspiciën van deze stichting wordt in 1948 een landelijke organisatie "Groen en Bloemen" gevormd. Het voert beslist te ver alle functies van Doorenbos te noemen. We laten het hier bij.

In 1939 wordt Doorenbos, op voordracht van de Minister van Economische Zaken, bij Koninklijk Besluit van 12-10-1939, benoemd tot docent Boomteelt aan de Landbouwhogeschool. In een schrijven van 20-3-1939, gericht aan het College van Rector Magnificus en Assessoren der Landbouwhogeschool, beveelt Prof. A.M. Sprenger (persoonlijk vriend van Doorenbos) aan: "als plaatsvervanger van den Heer Moerlands voor het cursusonderwijs in de boomteelt (...), den Heer S.G.A. Doorenbos...". Tevens adviseert hij het voornoemd College het onderwijs "in de practische vakken nimmer meer dan drie jaar op te dragen aan dezelfden persoon, teneinde in staat te zijn ook andere personen in de gelegenheid te stellen hun kennis aan de studenten mede te deelen." Het College volgt Sprenger in het eerste advies, maar legt het tweede naast zich neer, want Doorenbos blijft tot 1957 het onderwijs in de Boomteelt verzorgen. Hij doceert zijn vak ten behoeve van de richting Tuinbouwplantenteelt. Hij gaf zijn onderwijs eenmaal per veertien dagen in het Labaratorium voor Plantensystematiek en -geografie en ging altijd te lang door. Voor zijn eerste college-jaar werd hem *f* 675.- benevens *f* 60.- kindertoelage betaald.

Prof. Venema (1972) schrijft hierover: "Vooral met de heer Doorenbos heb ik op de meest prettige wijze de vele jaren dat hij tot de vaste gasten van ons Laboratorium behoorde, samengewerkt. Het waren vooral de jaren dat we werkten aan de wederopbouw van het door de oorlog zo hevig geteisterde boomkwekerscentrum Opheusden en we uitvoerig van gedachten wisselden over de beplantingsplannen van het zo juist verworven Belmonte. Voor zijn onderwijs bevatte het Arboretum aanvankelijk nog te weinig materiaal. Vele planten nam hij mee van de Haagse gemeentekwekerijen. Niet alleen studenten, maar ook het Arboretum en het Herbarium voeren daar wel bij."

Ontslag

Als Doorenbos in 1942 weigert medewerking te verlenen bij de aanleg van de "Westwall" - de ruim 250 meter brede tankwal - die als onderdeel van de "Atlantikwall" door Den Haag wordt aangelegd, wordt hij op 26 november 1942 geschorst als Directeur. De leiding van de Dienst wordt opgedragen aan de Adjunct-Directeur. Per schrijven van 4 februari 1943 wordt Doorenbos medegedeeld: "... het besluit van de Commissaris Generaal voor Bestuur en Justitie van 23 Januari 1943, waarbij U onmiddellijk ingaand ontslag als Directeur der Gemeenteplantsoenen en als docent aan de Landbouwhogeschool wordt verleend." Er wordt een pensioenregeling getroffen.
In 1943 worden op bevel van de Deutsche Wehrmacht geveld: een gedeelte van het Scheveningse Bos, de bomen langs de Kanaalhoogte (Koninginnegracht), de beplanting langs de Stadhouderslaan, Sportlaan, Boschlaan en gedeelten van andere straatbeplantingen. In 1943 wordt de tankgracht gegraven.
Onmiddellijk na zijn schorsing duikt Doorenbos onder bij de familie Van Hoey Smith in Rotterdam. Na zijn ontslag vertrekt hij naar Copijn te Groenekan, om daar dienst te nemen als vertegenwoordiger-adviseur. Na het ontslag moet de familie vanzelfsprekend de dienstwoning aan de Kwekerijweg verlaten en vestigt zij zich aan de Malakkastraat 192. Hier wonen zij van 4 januari 1943 tot 8 januari 1945, hierna weer in de ambtswoning aan de Kwekerijweg (tot 13-12-1957). Doorenbos zelf werkt intussen in Groenekan, waar hij een kamertje huurt bij Jan Copijn aan de Lindenlaan, alwaar hij van 1943 tot de herfst 1944 woont.

Voor het uitoefenen van zijn functie krijgt Doorenbos speciale toestemming om zich overal in het land te bewegen. De ''Geschäftsführer'' van ''die Industrie und Handelskammer für Utrecht erklärt'' op 4 oktober 1943 ''dass Herr H. Copijn (...) in Maartensdijk, der Kammer glaubhaft gemacht hat dass dem in ihrem Dienste stehenden Vertreter, Herrn SIMON GODFRIED ALBERT DOORENBOS, (...) wohnhaft im Haag, Kweekerijweg 2, (...) aus dringenden Geschäftsgründen eine Aufenthaltungsgenehmigung für die gesperrte(n) Provinz(en) ausgestellt wird.''
Ondanks zijn ontslag bezoekt Doorenbos in deze tijd nog verscheidene malen het Haagse groen en keert meermalen terug naar Groenekan met vaak ''onmogelijk'' stek- en enthout, dat in het Utrechtse door boomkwekerijchef E. Wijnen tot boom of struik diende te worden opgekweekt.

Van 1943 tot mei 1945 opereert hij ook als onafhankelijk tuinarchitect. Uit deze periode stammen onder meer zijn advies voor reconstructie van de binnentuin op ''Gooilust'', een restauratieplan voor de Rotterdamse diergaarde en het ontwerp voor het park ''Weizigt'' in Dordrecht, waarover later.
Tijdens de bezetting werd op instigatie van A.G. Verbeek, voorzitter van de Raad van Bijstand van het kantoor 's-Gravenhage van de Zuid-Hollandse Kamer van Koophandel (later weer Haagse Kamer) [1]) een commissie gevormd, waarvan hijzelf de voorzittershamer opnam, die plannen voorbereidde om na de bevrijding te komen tot een spoedig herstel van de stad. In deze commissie hadden zitting: F. Schiff, Ir. J.J. van der Wal (later vervangen door Ir. C. Tellegen), architect J. Wils, W.F. Wijthof, S.G.A. Doorenbos, Mr. R.H. Woltjer en F.A. Pfeifer. Het secretariaat was in handen van Mr. J.E. Claringbould (van 1915 tot 1951 secretaris van de K.v.K.) en Mr. Th.O. Palthe. Deze commissie stelde een adviserend rapport op voor de herbouw van de stad. Vanuit deze commissie wordt in overleg met leden van het voormalige Gemeentebestuur, met name met burgemeester Mr. S.J.R. de Monchy en wethouder M. Vrijenhoek, en de Gemachtigde voor de Wederopbouw in Zuid-Holland een gedetailleerd plan gereedgemaakt voor het herstel van de plantsoenen.

Op 11 januari 1945 wordt Doorenbos door de directeur van de stichting ''Landelijke Bezettingsschaden'' benoemd ''tot deskundige op het gebied van de boom- en bloemkwekerij voor 's-Gravenhage en omstreken.'' Zijn opdracht luidt: ''(...) de directie der Stichting (...) desgevraagd advies uitbrengen in (...) door haar voor te leggen gevallen van bezettingsschade van agrarische aard.'' Als vergoeding voor verrichte werkzaamheden mag hij een bedrag van *f* 5.- per uur declareren, ''vermeerderd met reis- en verblijfkosten volgens de tarieven van de II klasse van het Reisbesluit 1916.''

Tegen het eind van de oorlog koopt Doorenbos via stromannen circa 7000 jonge bomen. In één van de loodsen van de Haagse plantsoenendienst hangt al geruime tijd bijna 2000 kilogram graszaad aan het plafond, buiten bereik van muizen en ratten. Zo konden dus direct na beëindiging van de vijandelijkheden de herstelwerkzaamheden van de Haagse plantsoenen ter hand worden genomen.
Na beëindiging van de tweede wereldoorlog zijn de plannen voor herstel zover gereed dat, na goedkeuring door het College van B. en W. [2]) op 7 mei 1945 - Doorenbos wordt dan tevens in zijn vroegere functie hersteld - de werkzaamheden direct een aanvang kunnen nemen. De Gemachtigde voor de Wederopbouw in Zuid-Holland stelt een krediet van twee miljoen gulden beschikbaar, zodat de grote schoonmaak en restauratie in de sterk vervuilde stad met circa 1900 man [3]) in 30 ploegen kan worden aangepakt. De herstelwerkzaamheden verlopen zeer voorspoedig. Na acht weken is al circa 100000 m³ vuil weggewerkt. Het gestelde doel ''Den Haag weer een stad van groen en bloemen'' te maken werd door gezamenlijke krachtsinspanning bereikt.

1) De bezetter degradeerde de Haagse Kamer van Koophandel tot Kantoor van de Zuid-Hollandse Kamer. Na de oorlog werd deze regeling weer ongedaan gemaakt.

2) Van 6 mei t/m 18 november 1945 werden op grond van Art. 5, 1e lid van het Besluit Tijdelijke Voorzieningen Bestuur Provinciën en Gemeenten (K.B. 5-7-1944), de bevoegdheden van de Gemeenteraad uitgeoefend door Burgemeester en Wethouders.

3) Aanvankelijk werd op 22 mei 1945 met 1434 werklieden begonnen met het herstel van de plantsoenen, welk aantal snel opliep, doch later geleidelijk verminderde, zodat aan het einde van het jaar rond 1800 arbeiders werkzaam waren. Gemiddeld hadden rond 1900 werklieden gewerkt.

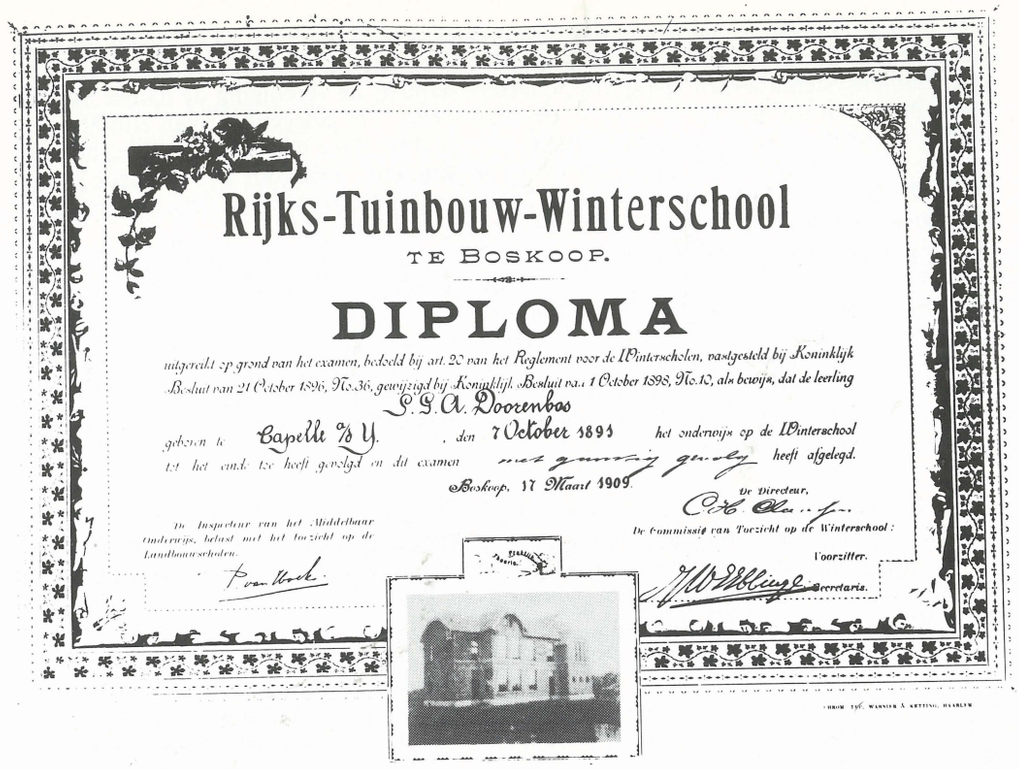
Rijks-Tuinbouw-Winterschool
TE BOSKOOP.
DIPLOMA
uitgereikt op grond van het examen, bedoeld bij art. 20 van het Reglement voor de IWinterscholen, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 21 October 1896, No. 36, gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 1 October 1898, No. 10, als bewijs, dat de leerling
S.G.A. Doorenbos
geboren te Capelle a/d IJ. den 7 October 1893 het onderwijs op de IWinterschool tot het eind. toe heeft gevolgd en dit examen met gunstig gevolg heeft afgelegd.
Boskoop, 17 Maart 1909.
De Directeur.
De Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, belast met het toezicht op de Landbouwscholen.
De commissie van Toezicht op de Winterschool:
Voorzitter.
Secretaris.

Waardering

Gedurende zijn leven is Doorenbos op vele manieren geëerd voor zijn werkzaamheden. Bij zijn afscheid als voorzitter van de N.D.V. op 28 april 1962 plant hij een iep op Belmonte, waarmee ook zijn speciale verbondenheid met de iepen-selectie werd onderstreept. Helaas

Het gestelde doel ''Den Haag weer een stad van groen en bloemen'' te maken werd door gezamenlijke krachtsinspanning bereikt.

De Scheveningse Bosjes verdwenen gedurende de oorlogsjaren in de Haagse kachels en uit de straten werden zeker 20000 bomen gesloopt en opgestookt. Het Zuiderpark bleef gelukkig behouden. De eerste gewassen werden na de bevrijding aangeplant in de Scheveningse Bosjes. Op 5 november 1945 werden boomplantdagen voor scholieren georganiseerd. Zo'n 12000 kinderen plantten bij die gelegenheid rond 16000 bomen, een en ander onder leiding van de Gemeenteplantsoenen in samenwerking met de stichting ''Groen en Bloemen''.
Doorenbos is ook betrokken bij de wederopbouw van het zeer zwaar getroffen boomkwekersdorp Opheusden. Hij was lid van een commissie die na de bevrijding in 1945 door de Inspecteur van de Tuinbouw, Ir. A.W. van der Plassche, op verzoek van de plaatsvervangend burgemeester van Kesteren, waartoe het dorp Opheusden behoort, P. van Westrhenen, en het bestuur van ''Boomkwekersbelang'', werd samengeroepen, om bij te dragen tot een snel herstel van het getroffen gebied.
Niet alleen in Opheusden wordt zijn advies gevraagd, ook in andere gemeenten wordt Doorenbos geraadpleegd. Op 10 januari 1946 verlenen B. en W. van 's-Gravenhage hem toestemming ''adviezen uit te brengen aan de gemeente Katwijk met betrekking tot het aanbrengen van beplantingen'' aldaar. Op 2 januari 1947 vraagt Doorenbos B. en W. van Katwijk ''hem van zijn taak verder te ontheffen, in verband met de zeer grote drukte in Den Haag.''

bleek deze iep minder vitaal te zijn dan zijn planter. Op 25 september 1975 plant hij weer een iep, nu als erevoorzitter en nestor-dendroloog van de N.D.V., vóór het Laboratorium voor Plantensystematiek en -geografie, daarmee namens de vereniging de nauwe banden tussen dit Laboratorium en de N.D.V. onderstrepend. Ter gelegenheid van zijn 85e verjaardag neemt de N.D.V. het initiatief haar erevoorzitter door middel van een beeltenis in brons te vereeuwigen. Op 14 april 1978 wordt de plaquette, waarvoor de benodigde gelden door leden van de N.D.V. en leden van de Deutsche Dendrologische Gesellschaft en de International Dendrology Society werden bijeengebracht, onthuld.
Deze bijzondere eer valt Doorenbos' oudste kleinzoon, Jan Jeroen Doorenbos, te beurt. De bronzen plaquette, aangebracht op de rechter zuil van het Haagse Zuiderpark (Veluweplein) werd vervaardigd door de Rotterdamse beeldhouwer Willem Verbon en door de N.D.V. aan het gemeentebestuur van Den Haag aangeboden. Van de plaquette is een verkleining gemaakt, waarvan er één in zilver en tien in brons zijn geslagen. Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 25 februari 1978 in Bilthoven mag Doorenbos als eerste de zilveren ''S.G.A. Doorenbos-penning'', de hoogste Nederlandse dendrologische onderscheiding, in ontvangst nemen.

Doorenbos was erelid van de Kon. Ned. Mij voor Tuinbouw en Plantkunde (1958), de Ned. Dendrologische Vereniging (1962), de Ned. Rozenvereniging (1980), en in Engeland van de ''Institute of Park Administration'' (de Engelse Vereniging van Hoofden van Plantsoenen). Bij zijn zilveren ambtsjubileum als Directeur van de Haagse Dienst der Plantsoenen, op 1 mei 1952, ontvangt hij als blijk van grote waardering voor het vele dat hij in het belang van de gemeente heeft gedaan - uit handen van 's-Gravenhage's eerste burger - de grote gouden medaille van die gemeente, een onderscheiding die slechts zeer verdienstelijke ambtenaren ten deel valt. Eén dag eerder was hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Tijdens de receptie in de tuinzaal van de dierentuin voerden 23 sprekers het woord.
Portugal onderscheidde hem op 3 april 1940 met de benoeming tot Officier in de Orde van Verdiensten voor Landbouw en Industrie, Klasse Landbouw (''Merite Agricole''). België benoemde hem in 1946 tot Officier in de Leopoldorde. Het is te aardig om onvermeld te laten dat de versierselen, behorende bij deze hoge onderscheiding hem, als volslagen verrassing, door de Belgische gezant, L.C. Nemry, werden aangeboden tijdens de lunch die hij gaf ter gelegenheid van zijn huwelijkssluiting met Mevr. M.A.M. Doorenbos (zijn achternicht) [1]), in ''Regina'' aan het Buitenhof. Onze zuiderburen wilden hiermee, zoals in ''De Boomkwekerij'' van 1946 staat, hun waardering uitdrukken ''... voor de fiere houding van den Heer Doorenbos gedurende den bezettingstijd en voor hetgeen hij daarna heeft gepresteerd voor de wederopbouw van de openbare beplantingen in Den Haag.''
Luxemburg bracht hem in 1957 eer met het Officierskruis in de Orde van Adolf van Nassau. De gemeente Boskoop vernoemde in 1967 een straat naar Doorenbos. De commissie straatnaamgeving, die in 1966 advies uitbracht, memoreerde de vele nationale en internationale verdiensten van Doorenbos.
Al is Doorenbos een weinig vruchtbaar schrijver geweest, het aantal artikelen van zijn hand is toch niet te verwaarlozen.

Reizen

Van de vele reizen die Doorenbos maakte noem ik er twee: die naar Egypte en die naar Mexico (elders wordt nog het nodige gezegd over zijn excursies naar Zweden in 1946 en die naar Groot-Brittannië in 1955).
Van 10 december 1949 tot 12 maart 1950 verblijft Doorenbos op uitnodiging en op kosten van de Egyptische regering in Egypte om er advies te geven over Botanische Tuinen en diverse tuinbouwvraagstukken. De gemeente Den Haag verleende hem daartoe buitengewoon verlof. Hij geeft B. en W. van 's-Gravenhage na terugkeer de volgende verantwoording (15-3-1950): ''(...) Mijn opdracht was om een plan te maken voor een zeer grote

[1]) Het huwelijk met Mevr. M.A.M. Doorenbos werd op 17 oktober 1946 gesloten en op 22 december 1953 al weer ontbonden.

Egyptische Botanische Tuin. Het terrein, dat gekozen was, lag midden in een zeer kostbaar bouwterrein en is dan ook *afgewezen door de Nieuwe Regering*. (...) Daar mijn hoofdopdracht kwam te vervallen, maakte ik na bezoek over elke bestaande Botanische Tuin en Tuinbouwproefveld een rapport. Dit was geen eenvoudig werk, doch bracht mij over geheel Egypte. Verschillende proefnemingen met bloembollen, vruchtbomen en snijbloemen kon ik zelf uitvoeren. Enkele lezingen en publikaties gaven mij gelegenheid om voor de Nederlandse tuinbouw propaganda te maken. (...) Op mijn voorstel is overgegaan tot de oprichting van een Egyptische Dendrologische Vereniging.''
De Egyptische regering benoemt hem voor deze missie tot ''expert botaniste''. Propaganda voor de Nederlandse tuinbouw werd er inderdaad gemaakt. Er werden ondermeer contacten gelegd voor de verkoop van Nederlandse pootaardappelen (N.J. Mulder, Rotterdam) en beregeningsaparatuur (''Fraco-Skinner''). In opdracht van waarschijnlijk de Bond van Bloembollenhandelaren maakt Doorenbos in 1966 een studiereis door Mexico.

In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de vele creaties die Doorenbos vanuit zijn verschillende Haagse ''ateliers'' naar buiten zond.

Peren, violen, akeleien en nog wat meer

De belangstelling voor het veredelingswerk werd al op jonge leeftijd gevoed tijdens een verblijf van enkele dagen bij notaris J.H.Th.W. van den Ham te Lunteren. Het contact, dat de familie Doorenbos en Van den Ham hadden, moet mijns inziens dateren uit de periode dat vader Jan Doorenbos als Dienaar des Woords verbonden was aan de Nederlandse Hervormde Gemeente van Barneveld. Notaris Van den Ham kruiste toen appel- en pererassen; hij werd daarbij geïnspireerd door een mede door hem zelf ontwikkelde theorie, die voor ons aan geloofwaardigheid heeft ingeboet. Van den Ham veronderstelde dat goede, ja zelfs betere fruitrassen werden verkregen, wanneer werd gekruist met hoog gekwalificeerde rassen. De Lunterse notaris bleef niet onverdienstelijk voor de Nederlandse tuinbouw, want op zijn naam staan vermaarde appel- en pererassen, zoals 'Lunterse Pippeling', 'Lemoenappel', 'Notarisappel', 'Beurré Van den Ham', 'Lunterse Vijg' enzovoort. De kweekprodukten van de notaris werden in de tuin van de Lunterse tuinbouwvereniging, waarvan Van den Ham de ziel was, op hun waarde getoetst.
Doorenbos moet onder de indruk van Van den Ham's hypothese zijn geraakt, zodat hij later ter staving van diens theorie enkele kruisingen maakte. Spoedig bezat hij een zestigtal zaailingen van appelen en peren. Eén peer, die zich qua smaak en aroma boven de andere zaailingen uithief, werd enkele jaren door een beperkt aantal kwekers in cultuur genomen. Deze peer, een zaailing van het ras 'Beurré Clairgeau' prijkt in 1939 en 1940 in de prijscourant van de firma H. Copijn & Zoon en blijkt in die tijd ook in cultuur te zijn geweest bij de Aalsmeerse kweker/verzamelaar W. Keessen W. Wazn., die honderden fruitrassen teelde en verzamelde. In 1953/54 en 1954/55 staat 'Beurré Doorenbos' in de catalogus van Pierre Lombarts. 'Beurré Doorenbos' heeft een stevige schil, die meer geel dan rood verkleurt in vergelijking met die van de ''moeder''. De Doorenbos-peer rijpt in een periode waarin een keur van peren wordt aangeboden; het ras heeft te weinig ''extra's'' gehad om zich te kunnen handhaven. Mij is geen bestaand exemplaar van dit ras bekend.

Nu de jonge Siemon het spoor van de veredelaars heeft betreden, volgen gestaag allerlei andere planten waar het bestuivingspenseel lustig overheen wordt gezwaaid. Het willen veredelen en selecteren woedt van nu af bij hem voort als een ondergrondse hoogveenbrand.
Een hybride tussen *Viola gracilis* en éénjarige tuinviolen ontstond in zijn periode bij de firma Copijn, rond 1918. Deze vrij donkere, fluwelig paarsblauwe viool kreeg de naam 'H. Copijn', genoemd naar de grote tuinarchitect van die firma. Pas vanaf 1932 tot 1943 is deze cultivar in de catalogus van de Groenekanse firma te vinden. *Viola* 'H. Copijn' werd later verdrongen door cultivars als 'Lord Nelson' en 'Roem van Aalsmeer'.
Rond 1925 werd het vizier op de akeleien gericht. Uit duizenden zaailingen zocht hij die exemplaren, waarvan de bloemen het meest rechtop stonden, kruiste daarmee en verkreeg tenslotte akeleien met opstaande bloemen in vele kleuren, die plat waren en géén sporen hadden. Het doel was bereikt. Dit ras werd *Aquilegia coerulea* 'Clematidiflora' genoemd

en is in 1936 op een keuring van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde bekroond met een Getuigschrift van Verdienste. Dit ras is nog immer in cultuur. Doorenbos schrijft in 1969 aan H.J. Grootendorst: ''Deze akeleien werden aan de Heer G.M. Post (eigenaar van kwekerij ''Singerskamp'', JB) te Laren afgestaan in ruil voor een hoeveelheid vaste planten. De Heer Post verkocht wat hij eruit wilde kweken aan de firma Sluis en Groot te Enkhuizen, die op haar beurt de nieuwigheden in Californië verkocht''.
In *Delphinium* worden pogingen ondernomen geelbloeiende rassen te kweken. Dit heeft nooit tot enig succes geleid. Enkele selecties met lichtgele bloemen werden verkocht aan de firma A. van der Schoot. Het zwakke punt was de gevoeligheid voor meeldauw; het leek wel of deze aan de crème- tot lichtgele bloemkleur was gekoppeld.

Zoals u moet zijn opgevallen, is dit artikel primair bedoeld om een overzicht te geven van de vele planten die Doorenbos het licht deed zien. Deze bijdrage pretendeert niet volledig te zijn, want dat is een onmogelijkheid bij Doorenbos. Zijn pen kon het aantal nieuwe aanwinsten soms niet bijhouden. Bovendien was hij niet de man van papier en potlood; wie hem kende zal dit zeker beamen. In principe had iedere plant in zijn tuin niet slechts de opdracht mooi te zijn, deze moest bovenal nuttig zijn. Over de duizendschonen bijvoorbeeld ging regelmatig het vorsend oog van de meester of niet een afwijkend individu zich ophield in de rijen van die bonte borderbewoners. Hetzelfde gold voor *Salvia* en wie zal zeggen voor wat al niet meer. Ook *Hesperis* behoorde een aantal jaren tot de top-tien. Het was voor hem een verfrissende tijdspassering om uit witte en rode vormen individuen te kweken waarvan de bloemen een gedistingeerd streepjespatroon bezaten.

Niet elk schot is een eendvogel

In dit overzicht wordt getracht zoveel mogelijk feiten te geven. We moeten ons daarbij wachten voor overdreven lof; dat immers zou een onjuiste benadering zijn van de horticulturist Doorenbos. Niet al zijn kruisings- en selectiewerk leidde tot een verbetering van het bestaande sortiment. Als voorbeeld noem ik *Chaenomeles* ×*superba* 'Bright Hedge'.
Zelfs kwam het voor, dat de enthousiaste zaaier Doorenbos verwarring stichtte omtrent de ware identiteit van planten. Als voorbeeld noem ik hier *Sorbus* 'Joseph Rock'. Door - hoe goed bedoeld ook - ''falsificaties'' van deze goede, geelvruchtige lijsterbes te verspreiden, bracht hij genoemde cultivar in diskrediet, alhoewel dat niet zijn bedoeling was. Het zaaien was voor hem vaak niet meer dan een bevrediging van een brandende nieuwsgierigheid, waarbij dan centraal stond de vraag: komt deze cultivar zuiver uit zaad terug?
Sorbus 'Joseph Rock' en *Acer platanoides* 'Faassen's Black' mogen nagenoeg zuiver uit zaad terugkomen (visueel kan zelfs het door zaaien verkregen materiaal aanvankelijk identiek zijn aan de plant waaraan de naam is gegeven), genetische verschillen kunnen ook pas later aan de dag treden. Misschien valt het zo te verklaren dat wij nu in de Nederlandse kwekerijen te maken hebben met verschillende bacterievuurgevoelige klonen van *Sorbus* 'Joseph Rock'. Uiteraard is dit niet meer dan een hypothese, die niet op onderzoek stoelt. Het is mij opgevallen dat er tussen de klonen, die nu in omloop zijn, verschillen zijn in consumptieve waarde voor onze gevederde vrienden.
Verschillende zaailingen werden door Doorenbos onder nummer verspreid, maar zulke incidentele gebeurtenissen vergeten we al snel wanneer we zijn keten van succesnummers indachtig zijn. We hoeven hierbij slechts aan het *Symphoricarpos*-sextet te denken, dat in korte tijd grote opgang maakte.

''Plant Propaganda Doorenbos''

De kwekerijen van de Haagse plantsoenendienst herbergden enorm rijke collecties bomen, struiken en vaste planten. Op zeker moment stonden daar sortimenten *Malus, Prunus, Sorbus, Fraxinus, Ulmus, Salix, Rosa, Spiraea* en *Astilbe* waar menige botanische tuin duimen en vingers bij zou aflikken. De collectie rozen omvatte naast tientallen wilde soorten een schitterende verzameling Mosrozen en de collecties *Malus* en *Prunus* telden elk 60 à 70 soorten en cultivars.

De Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool hebben gelukkig honderden individuen uit die puissant rijke voorraadkamers gekocht en gekregen. Met name in de periode 1953-1956 tijdens de aanleg van het Arboretum ''Belmonte'' werd een schat aan planten de Wageningse berg opgetrokken. Tot 1960 waren in de collectie van de Wageningse botanische tuinen 837 nummers (één of meer exemplaren) van de Dienst der Gemeenteplantsoenen in 's-Gravenhage afkomstig, waaronder soorten en cultivars van de volgende geslachten:
46 *Acer,* 33 *Aesculus,* 21 *Betula,* 15 *Chaenomeles,* 71 *Crataegus,* 16 *Euonymus,* 44 *Fraxinus,* 23 *Lonicera,* 88 *Malus,* 13 *Paeonia,* 14 *Penstemon,* 11 *Philadelphus,* 12 *Phlox,* 51 *Prunus,* 31 *Quercus,* 19 *Robinia,* 56 *Rosa,* 19 *Salix,* 20 *Sorbus* en 26 *Ulmus.*

Ook in andere arboreta werden soms veel planten van het materiaal, dat in Den Haag was bijeengebracht, opgeplant. Ter vergelijking met de Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool in Wageningen noem ik het Arboretum ''Kalmthout'' in België. Hier werden planten van de volgende geslachten van de Plantsoenendienst te 's-Gravenhage ontvangen: 16 *Acer,* 16 *Aesculus,* 15 *Chaenomeles,* 9 *Forsythia,* 5 *Hemerocallis,* 9 *Hibiscus,* 12 *Iris,* 32 *Malus,* 11 *Philadelphus,* 31 *Prunus,* 5 *Pyrus,* 32 *Rosa* en 4 *Viburnum.*
Deze werden tussen 1953 en 1958 geplant behalve de *Iris-* en *Hemerocallis*-collecties. De irissen werden in 1967 en 1968, de daglelies pas in 1978 ontvangen.
Het spreekt vanzelf, dat ook in de residentiële parken en plantsoenen het nodige van wat Doorenbos eens bijeenbracht, is terechtgekomen. Ter illustratie noem ik de *Iris-* en *Hemerocallis*-collecties in het Westbroekpark. Niet minder dan 31 daglelie-rassen werden aldaar aangeplant.

Aanvankelijk heb ik overwogen in deze uiteenzetting een paragraaf op te nemen waarin een overzicht zou worden geboden van het groen dat Doorenbos importeerde. Dit bleek een vermetele poging, want naar gelang ik me dieper in het onderwerp ingroef moest ik tot de erkenning komen, dat het niet meer dan een greep uit een enorme grabbelton zou kunnen worden. Daarbij kwam, dat de authenticiteit van een deel van het aangedragen referentiemateriaal vaak in twijfel moest worden getrokken. Hier doet zich nog eens gelden, dat Doorenbos een weinig nauwgezet boekhouder was!
De geluidsbanden van de Nederlandse Dendrologische Vereniging: ''Doorenbos op bezoek bij...'', droegen geen nieuw materiaal aan, doch waren soms een bevestiging van ver-

S.G.A. Doorenbos begeleidt Koningin Emma in het Zuiderpark te Den Haag (1933)

moedens en gaven hier en daar wat smeuige secundaire informatie. Met behulp van correspondentie die in verschillende archieven bewaard is gebleven, is het gelukt een en ander te reconstrueren. Daarbij bleek dié correspondentie het meest betrouwbaar te zijn, die gevoerd werd onmiddellijk nadat - waar vandaan ook - zaden, planten of enthout werd ontvangen.
Het grenst aan het onvoorstelbare, wat Doorenbos naar Nederland bracht of liet komen. Een van zijn oud-medewerkers drukte het aldus uit: ''Zoals anderen postzegels verzamelen, zo bracht Doorenbos collecties bijeen, niet louter om ze te hebben, maar vooral om ze te bestuderen en na te gaan wat bruikbaar was voor verschillende doeleinden. Hij hield dat allemaal niet voor zichzelf, maar gaf het beste daarvan steeds door aan kwekers''.
Als Doorenbos in 1922 hoofd van de Dienst der Gemeenteplantsoenen in Utrecht wordt, komt de stroom van planten - die hij zal importeren - geleidelijk aan op gang. Gedurende een reeks van jaren bouwt hij aan goede contacten met tal van kwekers en botanische tuinen over het rond der aarde. Zo spant hij, al wevend aan zijn web, draden naar de Royal Botanic Gardens Kew in Engeland, het Arnold Arboretum, het Morris Arboretum en het Morton Arboretum in de Verenigde Staten van Noord-Amerika, naar kwekers als Späth, Vilmorin, Hesse en vult u maar aan. Vooral als hij aan het roer van de residentiële plantsoenendienst staat nemen deze contacten een hoge vlucht. Uit vele landen werden planten op de Haagse stadskwekerijen bijeengebracht. Het is dank zij deze gedienstige ijver dat de lage landen in versneld tempo kennis maakten met een breed scala aan vasteplanten, struiken en bomen.

Op 19 december 1940 hielden afgevaardigden van de Vereniging voor Boskoop Culturen en de Nederlandse Dendrologische Vereniging in Boskoop een bespreking over de noodzaak om tot sortimentsbeperking te komen. Vooruitlopend op de concretisering van de in Boskoop geuitte wensen om kwekerssortimenten bijeen te brengen op een centrale plaats - waar gelegenheid bestaat ze onderling te vergelijken - werd besloten om op de Gemeentekwekerijen te 's-Gravenhage en op de Proeftuin te Boskoop de planten ter nadere bestudering bijeen te brengen.
In Den Haag zouden sortimenten van de volgende geslachten worden bijeengebracht: *Deutzia, Diervilla, Hibiscus, Philadelphus, Spiraea, Syringa* en *Tamarix;* Boskoop zou onder andere voor zijn rekening nemen: *Amelanchier, Calluna* en *Erica, Cotoneaster* en *Rhododendron.*

Aanvankelijk is het de bedoeling geweest, deze sortimenten op één plaats bijeen te brengen, en wel in de Botanische Tuinen te Wageningen. Helaas kon dit in die tijd door technische problemen niet worden gerealiseerd.
In de commissie die met het oog op de concretisering van de plannen werd benoemd hadden de volgende heren zitting: S.G.A. Doorenbos (stedelijke beplanting), G. Boer (Boskoopse Culturen), P.L.M. van der Bom (West Noord-Brabant), L. Copijn (Tuinarchitectuur), J. Zwartendijk (Onderwijs) en Prof. Dr. H.J. Venema (Onderzoek).

Doorenbos plantte de materialen naast elkaar op om ze daarna op hun gebruikswaarde te keuren. In verband met de in 1942 door de bezetter gelaste ontruiming van de kwekerijen - veel materiaal werd geëvacueerd naar inderhaast in gereedheid gebrachte plantsoenstroken aan de Moerweg en naar afgesloten stukken in het Zuiderpark - en het al eerder genoemde ontslag van de Directeur kort daarop, liepen veel dingen anders dan was bedoeld. Voor zover ik heb kunnen nagaan zijn er drie keuringsrapporten samengesteld en wel van de geslachten *Amelanchier, Forsythia* en *Ribes.* Deze sortimenten werden in het voorjaar van 1942 gekeurd door Doorenbos en H.J. Grootendorst. De rapporten werden in 1945 en 1946 gepubliceerd in ''De Boomkwekerij'' onder het predikaat ''voorlopig...''.

''... Wat je van één zaadje kunt krijgen...''

Aangezien planten in botanische tuinen nogal eens gebastaardeerd zijn, heeft Doorenbos er naar gestreefd planten op te kweken uit zaad, dat werd ingezameld op de natuurlijke standplaatsen van de soorten, om deze daarna aan te planten in ''zijn'' Zuiderpark. Vooral uit de Oost-Aziatische taxa werden, met behulp van Cheng, vele individuen langs deze weg verkregen. Van soorten uit botanische tuinen werd ent- of stekhout aangevraagd. In

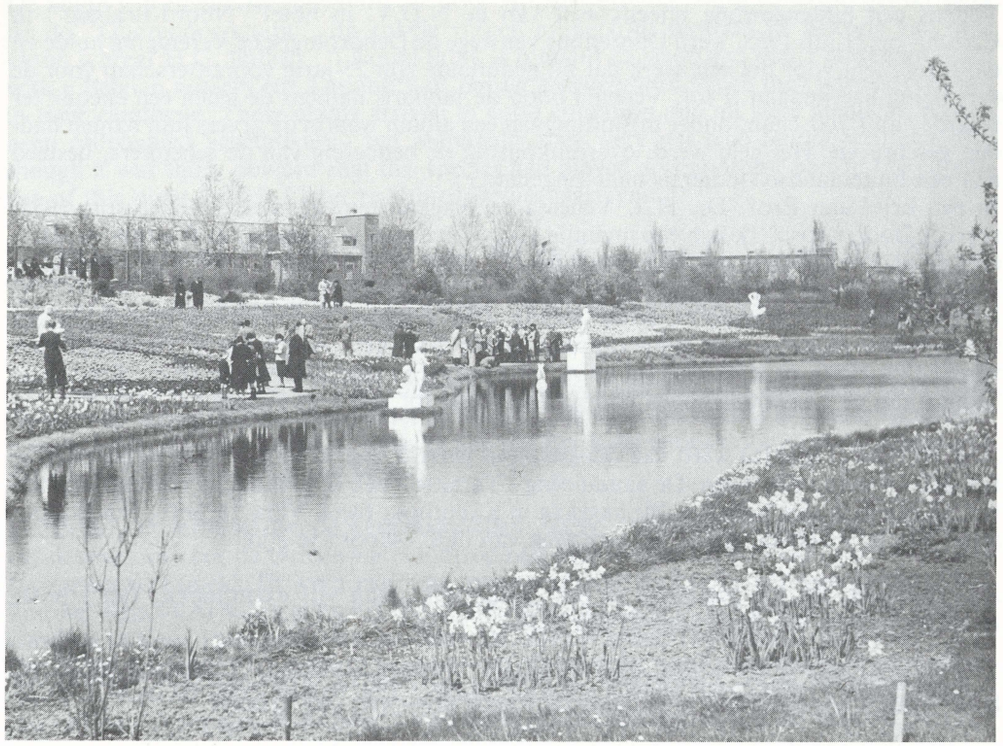

Villiers-kopje in het Zuiderpark te Den Haag (ca. 1931)

enkele gevallen bleken bastaarden voor gebruik in openbaar of particulier groen meer waarde te hebben dan individuen van de zuivere soort. Dit is onder meer het geval bij *Cedrus deodara,* waarvan slechts één individu, vermoedelijk van hybride-oorsprong, onze winter van 1941 doorstond. In het Zuiderpark werden twee exemplaren van *Quercus castaneifolia* - van verschillende herkomst - naast elkaar geplant. Eén plant, vermoedelijk een hybride, bleek veel krachtiger te groeien dan de soortechte plant ernaast.

In het Zuiderpark staat veel genetisch belangrijk materiaal, al is dit voor een deel niet meer te lokaliseren. Een belangrijk deel van de collectie is opgebouwd uit planten van wilde herkomst. Buiten het arboretum in het Zuiderpark, in de buurt van de ''Doorenbos-heuvel'' werden vele zaailingen van *Chaenomeles, Cotoneaster, Malus* en van andere geslachten dicht opeen geplant. ''Hieronder bevonden zich tal van hybriden, geschikt voor selectie'', aldus K.J.W. Hensen, naar aanleiding van een bezoek aan het Zuiderpark in 1960. Van die mogelijkheid tot selectie is nog nooit gebruik gemaakt!
Voor zover mogelijk heb ik herkomst en jaar van introductie van deze (voornamelijk houtige) gewassen, genoteerd. Hieronder volgen deze gegevens.

Abies faxoniana en *Abies recurvata,* waarvan nu nog bomen staan in het Zuiderpark in 's-Gravenhage, zijn van wilde herkomst. Zaden van deze bomen werden verzameld tijdens één van de expedities van Dr. J.F.C. Rock (1884-1962).

Acer amplum en *Acer carpinifolium* zijn opgekweekt uit Chinees zaad, dat door bemiddeling van Cheng werd verkregen. Uit deze zaden groeiden vele tientallen planten. Van *Acer carpinifolium* waren in Europa, vóór de introductie door Doorenbos, alleen mannelijke planten in cultuur. Doorenbos plantte in het Zuiderpark ook vrouwelijke individuen van deze soort, die in 1960 zaad vormden. De Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool in Wageningen ontvingen in 1953 drie exemplaren; hoogst denkelijk waren dit zaailingen van de Chinese zending. Zaden van de bomen in het Zuiderpark werden onder belangstellenden verspreid.

Tijdens een buitengewone bijeenkomst van de N.D.V. in hotel ''Noord-Brabant'' in Utrecht, op 21 juli 1955, werd Doorenbos vanwege de Dendrologische Vereniging hulde en dank gebracht voor het vele werk dat hij gedurende zijn 25-jarig voorzitterschap voor de vereniging had gedaan. Prof. Venema bood de jubilaris namens de leden een cheque ter waarde van *f* 700.- aan, onder bijsluiting van een album waarin de gevers hun namen hadden geschreven. Het geld werd, overeenkomstig de bedoeling van de schenkers, besteed aan een buitenlandse studiereis naar Engeland.
In een brief aan Prof. Dr. H.J. Venema te Wageningen, gedateerd 7 augustus 1955, schrijft Doorenbos: ''Ik heb een invitatie voor vier dagen verzamelen in Westonbirt, Hidcote en andere arboreta in Gloucestershire...''. Deze reis, die nog in 1955 wordt gemaakt, leverde een aantal interessante introducties voor Nederland op.
In Westonbirt verzamelde hij onder andere *Acer grosseri.* Het zaad van diverse andere streepjesbast-esdoorns was gehybridiseerd en de door hem verspreide *A. crataegifolium* vanuit Den Haag naar Kalmthout en *A. maximowiczii* naar Kalmthout en de Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool leidden daar tot veel verwarring.

Acer rubrum (Taranto) werd van oculatiehout geteeld, dat in 1956 uit het Arboretum te Kalmthout werd ontvangen. De aanduiding ''Taranto'' heb ik gehaald uit correspondentie van Doorenbos aan Venema. Bij navraag in Kalmthout bleek Villa Taranto, een Botanische Tuin in Pallanza, Italië, de herkomst van deze esdoorn te zijn.

Acer griseum. Bij het zwembad in het Zuiderpark staan vijf exemplaren. Het zijn de zwaarste bomen van deze soort in ons land.

Acer nipponicum in het Zuiderpark is eveneens de zwaarste boom van deze soort in ons land. Van dit exemplaar is gedurende de laatste jaren vrij veel gezaaid.

Aesculus octandra var. *vestita.* ''De prachtige exemplaren in het Zuiderpark, door Doorenbos in 1935 uit het Arnold Arboretum soortzuiver geïmporteerd, logenstraffen de miskenning van deze prachtige parkboom, die in Dendroflora Nr. 4 (1967) terecht een ster kreeg.'' (Fontaine, 1975). Het materiaal dat door de N.A.K.B. wordt verspreid slaat terug op deze exemplaren.

Alnus. Van *Alnus firma* werden direct na de tweede Wereldoorlog planten verspreid die waren gekweekt vanuit Japan ontvangen zaad.

Betula. Onder de vele berken-introducties valt er één sterk op. Het gaat om zaad dat onder de naam *Betula utilis* uit Japan werd ontvangen. Uit dit zaad bleef slechts één plant over, waarvan op grote schaal vermeerderingsmateriaal is gedistribueerd. Dit type heeft donkergroen blad en een sneeuwwitte stam. Deze ''Doorenbos-kloon'' wordt thans gerekend tot *Betula jacquemontii,* een nauw verwante soort van de Westelijke Himalaja. Doorenbos zelf schrijft over deze introductie in een brief aan H.J. Grootendorst (gedateerd 5 mei 1973): ''Ik vrees dat ik de gegevens over *Betula* ''utilis'' niet kan geven. Circa 40 jaar geleden heb ik veel zaad van Botanische Tuinen ontvangen. Ook uit Japan (Kobe) van een handelaar en uit China (Cheng) en van Prof. Nakai uit Tokio (er zijn in Tokio 20 Prof's van die naam, zodat ik hem later niet terug heb kunnen vinden!). Van hem kreeg ik *Ulmus laciniata, U. laciniata nikoensis* en *U. davidiana.* Uit het zaaisel *B. utilis* bleef één plant in leven en daar maakte ik een moer van. De zinkelingen wortelden in één seizoen en waren dan vertakt en ca. 50 cm hoog. Ik deelde er van uit in Zundert, Oudenbosch, aan Wattez en anderen, want het leek een hele goede. Lombarts verkocht ervan naar Duitsland vertelde hij. Vooral in en bij het Zuiderpark staan vele oudere exemplaren. Men zoekt in de oude lijsten bij Gemeente Plantsoenen en hoopt te vinden wanneer de moer werd gelegd. Dat zou een aanwijzing van het eerste begin zijn. Hier staan oude exemplaren geplant (1929-1930) van *B. medwediewii, B. costata, B. ermanii* (2 vormen), *B. costata* × *verrucosa, B. papyrifera grandis, B. lenta, B. nigra, B. populifolia, B. platyphylla japonica* en jonge van *B. albosinensis septentrionalis...*''. Helaas heeft de Dienst der Gemeente Plantsoenen géén gegevens meer kunnen vinden over *Betula* ''utilis''.

De kloon van *Betula jacquemontii* die door Hillier 'Jermyns' werd gedoopt, gelijkt sterk op de ''Doorenbos-kloon''. op enkele vragen mijnerzijds omtrent de historie van deze kloon schreef H.G. Hillier: ''I would think it is about 25 years ago that I placed an order with a Belgian nursery for a quantity of *Betula jacquemontii* which they were advertising in their catalogue. These plants arrived in good condition and all were identical, having been propagated vegetatively , but regretfully they were not true *Betula jacquemontii,* though it was fairly obvious that this species had played an important part in the parentage of this plant, which I later re-named *Betula* 'Jermyns'.''

Callicarpa japonica werd geteeld uit zaad, dat werd ontvangen van Cheng in China. Alhoewel ik géén aanwijzingen in die richting heb, sluit ik de mogelijkheid niet uit dat deze in 1948 op een keuring van de Koninklijke Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde werd bekroond.

Celtis labilis werd geteeld uit zaad, dat eveneens afkomstig was uit China. De boom in het Zuiderpark droeg in 1960 zaden. Het is mogelijk dat vóór die datum al zaaddragende bomen in het Zuiderpark stonden, maar ik heb me hier laten leiden door harde gegevens, namelijk correspondentie uit die jaren.

Crataegus. In verband met de werkzaamheden van de ''Crataegus-commissie'' werden in het decennium vóór de tweede wereldoorlog zeer vele soorten en (cultuur-)variëteiten van *Crataegus* verzameld. Er werd materiaal ontvangen van de kwekerijen van Späth te Berlijn, het Arnold Arboretum en het Morton Arboretum in de U.S.A., uit de Royal Botanic Gardens te Kew, Engeland, van de firma Hesse te Weener, Duitsland enzovoort.
Het is niet relevant een overzicht te geven van datgene dat werd geïmporteerd, omdat vele zelfde soorten en cultivars van verschillende adressen werden ontvangen. De vele rapporten van de ''Crataegus-commissie'' vindt men in de jaarboeken van de N.D.V.

Euonymus. In de Botanische Tuinen te Wageningen komt onder Nr. 7858 *Euonymus grandiflorus* voor, in 1946 als zaailing ontvangen van de Dienst der Gemeenteplantsoenen te 's-Gravenhage. Referentiemateriaal ligt in het Herbarium Vadense (Wageningen, H. 761); afbeeldingen van deze plant zijn te vinden in de Wageningse tekeningen-collectie (I: 8, 9; II: 25 en XXII: 11).
Materiaal van *E. hians,* gekweekt uit Japans zaad, werd door de Haagse Dienst der Gem. Plants. verspreid (Wag. 7859). De selecties 'Autumn Glory' en 'Pink Profusion', beide van Doorenbos, zijn mogelijk uit *E. hamiltonianus* var. *hians* ontstaan.

Fraxinus. Onder Nr. 7893 komt in de Botanische tuinen te Wageningen *Fraxinus longicuspis* var. *sieboldiana* voor, gekweekt uit zaad van Hokkaido (1946).

Prunus × *gondouinii* 'Schnee'. ''Deze tijdens de bloei als met sneeuw bedekte boom is in de handel gebracht door W. Pfitzer te Stuttgart omstreeks 1910 (...). Na 1916 verdwijnt deze nieuwigheid uit de catalogus van Pfitzer en geraakte daarmee in vergetelheid. De Heer S.G.A. Doorenbos heeft hem evenwel teruggevonden en gewezen op de goede kwaliteiten van de boom.'' (B.K. Boom, 1966).

Quercus. Planten van *Quercus macrocarpa* geteeld uit Amerikaans zaad, dat werd gekocht bij de firma Herbst, werden in 1946 verspreid.

Wanneer men de herkomst van de bomen in de vermeerderingstuin van de Nederlandse Algemene Keuringdienst voor Boomkwekerijgewassen (N.A.K.B.) te Swifterbant nagaat, is het verrassend hoeveel materiaal bij boomkwekers, in de Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool te Wageningen en op het Proefstation voor de Boomkwekerij te Boskoop terugslaat op individuen die Doorenbos eens heeft bijeengebracht. Helaas zijn van een groot deel van deze collecties de herkomst en introductiedata niet meer te achterhalen; voorts realisere men zich dat van zeer verschillende plaatsen materiaal werd geïntroduceerd, zodat in veel gevallen niet meer kan worden bepaald van welke introductie wij thans telen.

Spel der verrassingen

Tussen al die duizenden zaailingen, stekken en enten, bevonden zich soms afwijkende individuen, zoals een opvallende witvruchtige vorm van *Crataegus azarolus,* een zaailing van *Lonicera* × *bella* met zuiver oranje vruchten en een individu van *Euonymus europaeus* met bloedrode vruchten, om maar enkele voorbeelden te noemen. Meestal kwam het daarbij weer tot vermeerdering en ontstond een kloon. Zo werd ooit een selectie van *Hippophae rhamnoides* met rode vruchten verspreid. Een selectie uit *Sorbus aucuparia* met dieprode vruchten is via de firma H. Copijn & Zn te Groenekan in Gorinchem aangeplant; een andere met kleine vruchtjes in kleine trosjes werd, ook via Copijn, in Bodegraven geplant.

Tijdens de algemene ledenvergadering van de Nederlandse Dendrologische Vereniging in Nijkerk op 1 maart 1980 toonde L.K.J. Ilsink uit Zeist de vergadering een aantal takken van een door Doorenbos gewonnen *Salix,* een hybride tussen *Salix* × *erdingeri* en *S. gracilistyla,* die tot de uiteinden van de takken waren bezet met katjes. De Darthuizer Boomkwekerijen te Leersum en de firma P.G. Zwijnenburg te Boskoop hebben deze wilg in cultuur, beide onder de naam *Salix* × *hagensis,* een naam die niet geldig is gepubliceerd. In de nieuwste editie van W.J. Bean: ''Trees & Shrubs, hardy in the British Isles'' is deze wilg als cultivar beschreven. De juiste naam luidt nu voortaan: *Salix* 'The Hague'. Naar een mededeling van de winner werd in eerste fase gekruist met *Salix gracilistyla* als pollenouder en *S.* × *erdingeri* als moeder. Met de beste zaailingen werd verder gewerkt.

De Wageningse Botanische Tuinen ontvingen in 1953 planten van deze F_2-hybride onder de naam van *Salix gracilistyla* × *S. erdingeri.* Voor een dergelijke kruising is geen geldige hybride-naam bekend. We houden het dus op *Salix* 'The Hague'.
Bij een bezoek aan Boskoop (Proefstation, firma C. Esveld en firma P.G. Zwijnenburg) op 11 september 1973 geeft Doorenbos nogmaals dezelfde informatie over de ouders van zijn wilg, zoals hij in 1953 aan de Botanische Tuinen in Wageningen deed. Waarschijnlijk is *Salix* 'The Hague' al vóór de tweede wereldoorlog gewonnen.
Viburnum opulus 'Compactum' is niet zoals L.K.J. Ilsink (''Groen'' Nr. 9, 1982) zegt door ''S.G.A. Doorenbos in de jaren dertig geselecteerd'', maar zoals Doorenbos zelf tijdens een bezoek aan Boskoop (N.D.V. geluidsband Nr. 5) opmerkt: ''... door mij gedoopt. Stond bij de firma Looymans (Oudenbosch, JB), als *orientale*''.

''Van Nachtegaalplein tot Erectum...''

In 1935 werd door Doorenbos in een straatbeplanting op het Nachtegaalplein in 's-Gravenhage - die bestond uit zaailingen van *Acer pseudoplatanus* - een boom opgemerkt, die breed zuilvormig, dicht vertakt en sterk gegaffeld was. Kortom een meer typische dan mooie boom. Qua habitus roept deze selectie bij mij sterkte overeenkomsten op met *Acer pseudoplatanus* 'Fastigiatum', die is afgebeeld in het vijfde jaarboek van de N.D.V. (1929), blz. 147. De ouderdom van deze esdoorn was ten naaste bij vijf en twintig jaren. Van het afwijkende type werden na de tweede wereldoorlog oculatiehout en jonge planten verspreid onder de naam *Acer pseudoplatanus* 'Nachtegaalplein(tje)', een naam die naar de overtuiging van Dr. B.K. Boom († 1981), moeilijkheden zou opleveren. Boom verbond later, zeer tegen de wil van Doorenbos - die vreesde voor verwarring met *Acer platanoides* 'Erectum' - aan deze kloon de naam 'Erectum'.

Doorenbos' selectie komt veel overeen met *Acer pseudoplatanus* 'Rotterdam', die door H.W. Vink (van 1942 tot 1969 tuinarchitect in dienst van de gemeente Rotterdam, overleden in 1980) in 1944 werd geselecteerd. De kloon 'Rotterdam' vergroeit vaak beter met de onderstam dan 'Erectum', die na één, zelfs na twee groeiseizoenen nog kan worden afgestoten.
Ik wil, om ieder misverstand te voorkomen, benadrukken dat incomptabiliteitsverschijnselen als hier genoemd, uitsluitend in de kwekerij worden waargenomen, dus alleen bij bomen op zeer jonge leeftijd. Er waaien dus géén bomen van deze kloon op oudere leeftijd zo maar van hun onderstammen! Het stekken van *Acer pseudoplatanus* onder waterneveling is niet eenvoudiger dan het oculeren, zoals mag blijken uit een serie proeven die vanaf 1960 werden uitgevoerd op het Tuinbouwproef- en selectiebedrijf te Middelrode.

COMMISSIE TER ERKENNING VAN
TUIN- EN LANDSCHAPARCHITECTEN

DE COMMISSIE TER ERKENNING VAN TUIN- EN LANDSCHAPARCHITECTEN VERKLAART HIERMEDE DAT ZIJ

SIMON G. A. DOORENBOS

GEBOREN 7 OCTOBER 1891 TE BARNEVELD

INGEVOLGE EEN INGESTELD ONDERZOEK ERKENT ALS

TUINARCHITECT

'S-GRAVENHAGE, 13 MEI 1949

DE COMMISSIE VOORNOEMD.

VOORZITTER

SECRETARIS

LEDEN

HANDTEKENING VAN DE TUINARCHITECT

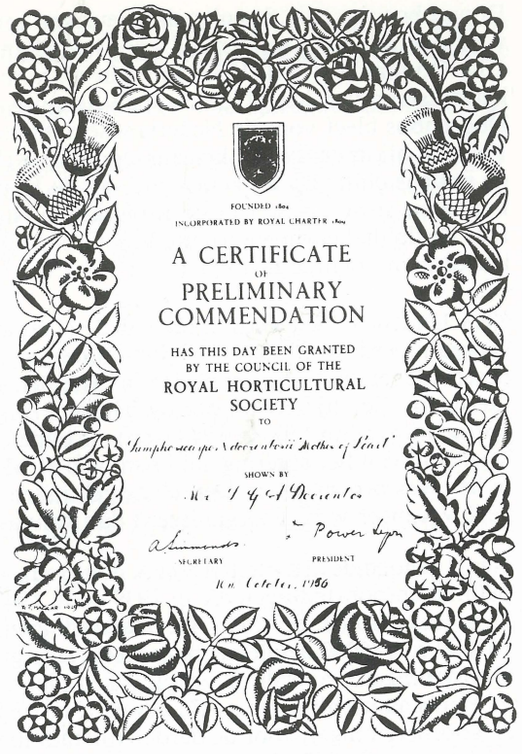

Acer pseudoplatanus 'Erectum' is van de kloon 'Rotterdam' te onderscheiden door de dieper ingesneden bladvoet van de laatste; bij de Doorenbosselectie is deze tamelijk vlak. De kroon van 'Erectum' lijkt smaller dan die van 'Rotterdam'; dit geldt zeker voor oudere bomen.
'Erectum' is vooral verdrongen door de cultivars 'Negenia', 'Rotterdam' en 'Zenith' (de laatste wordt al niet meer geteeld). De laatste jaren wordt van 'Erectum' iets meer geteeld dan voorheen. Deze selectie groeit met name op jeugdige leeftijd krachtiger en is vanwege de smalle kroon (die bij oudere bomen breder wordt) en windvastheid ook geschikt voor weg- en straatbeplanting aan de kust. Uit Voorschoten werd bericht, dat aldaar aangeplante bomen van 'Erectum' de laatste jaren vorstscheuren in de stammen kregen.
In het seizoen 1959/60 waren van *Acer pseudoplatanus* 'Erectum' 5500 bomen in de veldkeuring van de N.A.K.B.; in het seizoen 1971/72 was dit aantal eveneens bijna 5500 en in het tijdvak 1981/82 waren dit er nog slechts 1738.
De moederboom van 'Rotterdam' is inmiddels gerooid, maar die van de selectie 'Erectum' staat nog immer op het Nachtegaalplein in de residentie.

''Spiegelbeeld, gij zijt de schoonste''

Een van de vruchtbaarste hobbies van Doorenbos was de *Dahlia.* Bijzondere aandacht werd geschonken aan de groepen Mignon en Halskraag en aan de Anemoonbloemige dahlia's. Vooral vóór de tweede wereldoorlog werden vrij veel dahlia's in het openbare groen gebruikt. Het zijn goede perkplanten, mits men uitgaat van laagblijvende typen; deze zijn stevig en behoeven niet te worden opgebonden. Men plantte de dahlia's meestal in grote groepen, waarbij zowel één kleur als gemengde tinten werden gebruikt. Anemoonbloemige dahlia's groeien hoger dan vele Mignons en zijn daardoor minder geschikt voor het openbare groen. De eerste werden dan ook het minst gebruikt.
Nederlandse kwekers en liefhebbers hebben een aanzienlijke bijdrage geleverd aan het veredelingswerk in dahlia's. Het Mignon-type: laag groeiende, enkelbloemige dahlia's, ontstond op Nederlandse bodem. Dit type dahlia werd door D.G. Vervooren (goed bevriend met Doorenbos) te Rotterdam door kruising verkregen en in 1908 met succes voor de keuringscommissie gebracht.

Doorenbos was niet de enige directeur van een Gemeenteplantsoenendienst die warm liep voor dahlia's en inzonderheid voor het Mignon-type, want ook zijn Schiedamse collega J.K. Dominicus (1870-1953) moet in dit verband worden genoemd. Dominicus heeft na het ontstaan van het Mignon-type vele cultivars in deze groep gewonnen.
Doorenbos bleef voor de Nederlandse dahliateelt niet zonder verdiensten. Vanaf 1937 tot 1941 zat hij in de *Dahlia*-keuringscommissie (V.K.C.). Dit *Dahlia*-comité treedt in dezelfde samenstelling op bij keuringen van de Koninklijke Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde en alsmede die van de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollenculturen. De dahliakeuringen van de V.K.C. startten in 1889 en die van de Ver. voor Bloembollenculturen volgden in 1908.

Verscheidene malen werd in één van de Haagse parken of plantsoenen een dahlia-expositie georganiseerd. In 1941 vond in het Zuiderpark een tentoonstelling plaats; in 1942 werd een bescheidener expositie gehouden in de Pulchri Studio en in het rosarium op het Jozef Israëlsplein, dat tijdens de oorlog Thorn Prikkerplein heette. Het aantal tentoongestelde vormen was ruim 150. In 1948 werd als onderdeel van een tuinbouwtentoonstelling ter gelegenheid van het regeringsjubileum van H.M. Koningin Wilhelmina een dahlia-expositie in het Westbroekpark in Den Haag gehouden. Men realisere zich, dat in genoemde tijden heel wat meer werd georganiseerd dan vandaag de dag.

Naast genoemde activiteiten zou ik nog graag willen herinneren aan de grootse bloemen- en plantententoonstellingen die in 1939 en in 1947 werden gehouden in de Houtrusthallen in Den Haag onder de titel ''De Hofstadbloem'' en die goed waren voor respectievelijk 102000 en 175000 betalende bezoekers! Hoe groot de inbreng van Doorenbos bij deze tentoonstellingen was valt na zovele jaren niet meer nauwkeurig uit te maken. Dat zijn bemoeienis aanzienlijk moet zijn geweest, moge blijken uit het feit, dat hem in verband met de voorbereidingen voor de derde Hofstadbloem in 1947 gedurende de maanden februari, maart en april 1947 - buiten bezwaren van 's Rijks schatkist - verlof wordt verleend in zijn functie van docent Boomteelt aan de Landbouwhogeschool.

De toekomst van de Nederlandse tuinbouw ging Doorenbos altijd zeer ter harte. Met name nà de tweede wereldoorlog benadrukt hij steeds weer de noodzaak van krachtige collectieve reclame en presentatie van de Nederlandse tuinbouw om een goede marktpositie te veroveren, juist ook in het buitenland. R. Buisman noemde in zijn functie van voorzitter van de Bond van Boomkwekers deze man niet zonder redenen: ''De reizende Ambassadeur''. Het speet Doorenbos bijzonder dat de kwekerscentra Aalsmeer en Boskoop zich onthielden van deelname aan de tentoonstelling ''De Hofstadbloem'' in 1947. De tentoonstelling in het Westbroekpark in 1948 moeten we, willen we Doorenbos niet te kort doen, óók in hetzelfde kader zien: mogelijkheid en noodzaak tot grote, onpersoonlijke, collectieve reclame van de Nederlandse tuinbouw.

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat het onderhoud van de Mignon-dahlia's buitengewoon arbeidsintensief was. Meermalen kom ik bij Doorenbos de opmerking tegen dat uitgebloeide bloemen zeer regelmatig moeten worden verwijderd. Ondanks deze noodzakelijke schoonmaakwerkzaamheden waren er vóór de tweede wereldoorlog nogal wat gemeenten waar dahlia's de hoofdbeplanting vormden.
Goede contacten waren er vooral met de Leidse dahlia-kweker A.N. Ballego van de fa. J.G. Ballego & Zn. Een Anemoonbloemige dahlia, door dit bedrijf gewonnen kreeg in 1943 de naam 'Siemon Doorenbos'; het ras 'Mevr. Doorenbos' is ook door Ballego gewonnen.
De talrijke prijzen die Doorenbos met zijn dahlia's in de wacht sleepte zijn voor zover ze mij bekend zijn in de hierna volgende lijst achter de desbetreffende rassen vermeld. Het zal de lezer daarbij niet ontgaan dat Doorenbos met zijn dahlia's ook op buitenlandse tentoonstellingen verscheidene malen acte de présence gaf. In 1942 won hij de zilveren wisselbeker van de Nederlandse Dahlia Vereniging voor de mooiste inzending Mignons, welke bestond uit een aantal nieuwe rassen.
Het is onmogelijk een volledig overzicht te presenteren van alle dahlia's die Doorenbos heeft gewonnen. Vele daarvan zijn sedert lang niet meer in cultuur, sommige zijn nimmer geregistreerd en sommige misschien nooit verder dan kwekerij of proeftuin of een lokaal

plantsoentje gekomen. Als voorbeeld noem ik *Dahlia* 'Santos Tavares', genoemd naar de Portugese gezant in 's-Gravenhage. Deze dahlia is nooit in cultuur gekomen, vanwege haar gevoeligheid voor virusziekten.
Om tot resultaten te komen als die van Doorenbos, moeten vele duizenden dahlia's worden gezaaid.
Voor de naamgeving werd gedurende de eerste jaren gebruik gemaakt van de Haagse geografie. Na 1937 worden namen uit de naaste familiekring en incidenteel uit de kennissenkring genomen; vooral die van dochters en kleindochters komen menigwerf voor.

De volgende *Dahlia*-cultivars zijn gewonnen door Doorenbos (gegevens overgenomen uit de Rassenlijsten van de Nederlandse Dahlia Vereniging):

'Agnes' (Mignon). Bloemen bordeaux-wijnkleurig. Get. Proeftuin K.N.M.T.P. 1946; Get. Verd. K.N.M.T.P. 1949; Bloembollencultuur 1949.

'Albert' (Mignon). Bloemen licht violetrose. Get. Verd. K.N.M.P.T. 1937; Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1938.

'Connie' (Mignon). Bloemen felrood tot lichtoranje, naar de toppen perzikbloesemkleurig. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937.

'Connie' (Halskraag). Bloemen vurig scharlakenrood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937; in 1942 in Duitsland bekroond.
Deze dahlia werd aanvankelijk onder de naam 'Anneke' verspreid.

'De Laak' (Mignon). Bloemen bronskleurig. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1930.

'De Mient' (Mignon). Bloemen donkerrood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1926.

'De Schenk' (Mignon). Bloemen wit. Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1937.

'Fenna Doorenbos' (Halskraag). Bloemen kersrood met klaprozenrode gloed, kraag idem. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937; Proeftuin Bloembollencultuur 1939; in 1942 in Duitsland bekroond.

'Gala' (Mignon). Bloemen wit, aan de voet *Pyrethrum*-geel. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1938.

'Goudbont' (Halskraag). Bloemen gloeiend rood, overgaand in sleutelbloem-geel. Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1926; Proeftuin Bloembollencultuur 1928.

'Hanny Kerdijk' (Mignon). Bloemen rose. Niet bekroond.

'Heideprinses' (Mignon). Bloemen purperkleurig. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1926.

'Henriette' (Mignon). Bloemen groot, oranje-zalmkleurig met rode ring om het centrum.
Dit ras bracht een nieuw kleurpatroon in de Mignons. Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1945; Get. Verd. Bloembollencultuur 1943; Get. 1e Klasse Bloembollencultuur 1945; Proeftuin Bloembollencult. 1943; Certificaat Ned. Dahlia Ver. 1945.

'Hoogwerf' (Mignon). Bloemen levendig zalmkleurig, naar de randen in karmijnrose uitlopend. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1930.

'Ina' (Halskraag). Bloemen cadmium-geel met abrikooskleurige tint, naar de voet overgaand in licht bloedrood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937; Get. Verd. Bloembollencultuur 1943; Get. Proeftuin K.N.M.T.P. 1943; Proeftuin Bloembollencultuur 1943.

'Jet' (Mignon). Bloemen donkergeel, naar de voet overgaand in een mengsel van tomaten- en scharlakenrood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937; Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1937; Get. Verd. Bloembollencultuur 1938.

'Lide' (Halskraag). Bloemen geranium-lakrood met bloedrode gloed. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1938; in 1942 in Duitsland bekroond.

'Marrejan' (Mignon). Bloemen wit. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1945; Get. Verd. Bloembollencultuur 1947; Get. Proeftuin K.N.M.T.P. 1944; Proeftuin Bloembollencultuur 1944.

'Mies' (Mignon). Bloemen *Cyclamen*-purper. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1945; Get. 1e Klasse K.N.M.T.P. 1945; Get. Verd. Bloembollencultuur 1946; Get. 1e Klasse Bloembollencultuur 1947; Get. Proeftuin K.N.M.T.P. 1944; Get. Proeftuin Bloembollencultuur 1944 en 1945; Certificaat Ned. Dahlia Ver. 1947.
Samen met de rassen 'Clair de Lune' en 'Morgenrood' dong deze succesvolle cultivar in 1947 naar de plaquette voor de beste Nederlandse dahlia met kleine bloemen. Het ras 'Clair de Lune' van K. Maarse Dzn. Jr. te Aalsmeer werd winnaar.

'Oranjevogel' (Mignon). Bloemen vurig rood met oranje gloed. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1926; Get. Verd. Bloembollencultuur 1927; Get. Proeftuin Bloembollencultuur 1928.

'Pim' (Mignon). Bloemen levendig zwavelgeel. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1938.

'Pink Abundance' (Simplex). Bloemen rose. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1926.

'Sophia' (Mignon). Bloemen gloeiend roodoranje met meekraprood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1938; Get. 1e Klasse 1942, Get. Verd. Bloembollencultuur 1942; Get. 1e Klasse Bloembollencultuur 1944; Get. Proeftuin Bloembollencultuur 1942; Certificaat Ned. Dahlia Ver. 1944.
Deze cultivar werd in 1948 op de dahlia-tentoonstelling in Denemarken door de ''Almindelig Dansk Gartnerforening'' met een Certificaat 1e Klasse bekroond en in 1942 op de Proeftuin van de Duitse Dahlia Vereniging te Stuttgart en Düsseldorf met de waardering ''Gut''.

'Truus' (Halskraag). Bloemen donker bloedrood met lichtgele kraag. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1937.

'Valkenbosch' (Simplex). Bloemen kardinaalrood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1931.

'Wiek' (Mignon). Bloemen rood. Get. Verd. K.N.M.T.P. 1955; Get. 1e Klasse 1956; Get. Verd. Bloembollencultuur 1955; Get. 1e Klasse Bloembollencultuur 1956; Get. Proeftuin K.N.M.T.P. 1955; Get. Proeftuin Bloembollencultuur 1955; Certificaat Ned. Dahlia Ver. 1956.

De periode tussen de beide wereldoorlogen was een zeer vruchtbaar tijdvak voor de Nederlandse Dahlia Vereniging. Uit catalogi en collectielijsten van buitenlandse tuinen blijkt dat de Nederlandse aanwinsten overal hun weg vonden. Zo is het aardig om bij het doorbladeren van de collectielijst van de sortimentstuin te Skierniewice in Polen de dahlia-rassen 'Mies' en 'Wiek' tegen te komen.
Van de vele dahlia-rassen die Doorenbos heeft gewonnen, worden thans nog drie rassen geteeld, namelijk 'Agnes', 'Wiek' en 'Mies', de laatste in grotere aantallen dan de eerste twee. Het ras 'Mies' was in 1981 ook te bezichtigen op de Bundesgartenschau in Duitsland.

Dahlia's worden vroeg of laat aangetast door een virus en zijn dan gedoemd te verdwijnen. Doorenbos poogde in zijn vindingrijkheid de definitieve ondergang van zijn dahlia's te voorkomen door - zodra het kritieke moment zich aandiende - naarstig te zoeken naar spiegelbeelden, om zo zijn dierbare rassen uit de grijpgrage tentakels van het virusmonster te houden. Met *Dahlia* 'Jet' lukte dat niet zo best. Doorenbos vermocht niet dichter bij 'Jet' te komen dan met een plant die iets hoger groeide en iets geler bloeide. Hoewel geen spiegelbeeld, werd deze dahlia goed genoeg bevonden om 'Jet' af te lossen. Vanwege het toch niet weg te praten verschil - schoon gering - moest een andere naam deze plaatsbekleedster op haar pad vergezellen; het werd 'Henriette'. Spiegelbeelden werden vaak onder de al bestaande naam verspreid. Zou 'Mies' op de Bundesgartenschau van 1981 nog wel dezelfde 'Mies' van 1945 zijn?

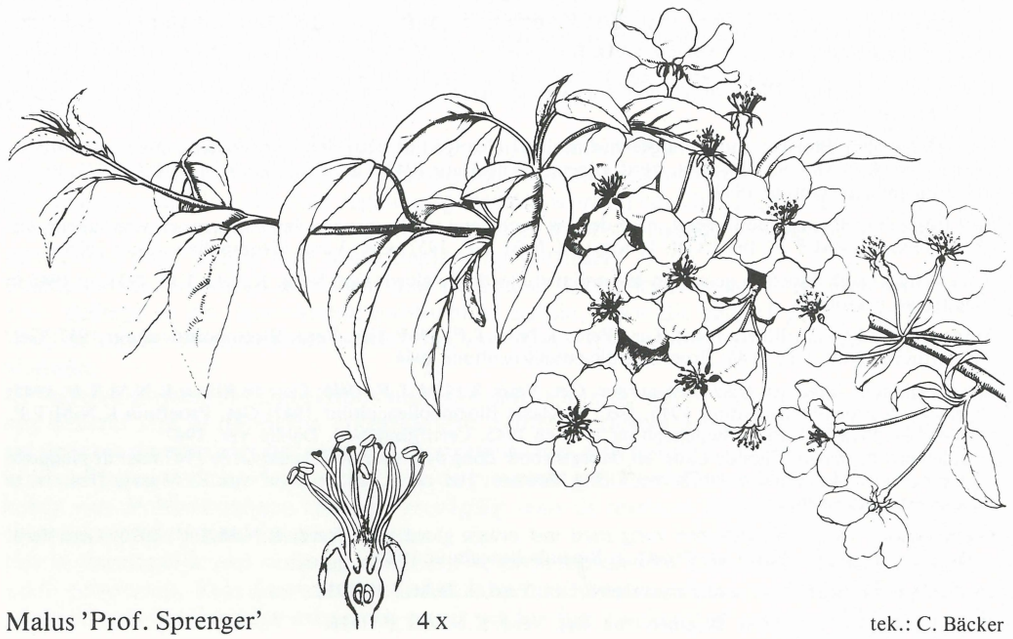

Malus 'Prof. Sprenger' 4 x tek.: C. Bäcker

Een nieuw succes

Rond 1950 kruiste Doorenbos *Chaenomeles* ×*superba* 'Incendie' - een dwergstruik met gevulde, oranje bloemen - met *Ch.* ×*superba* 'Rowallane', een platgroeiende cultivar met oranjerode bloemen als vaderplant. De nakomelingschap bestond uit 22 zaailingen, waarvan de eerste na drie jaren bloeiden. Eén plant die opviel vanwege zijn dieprode, grote, enigszins gevulde bloemen kreeg de naam van één van Doorenbos' kleindochters: Nicoline. Deze cultivar wordt meer breed dan hoog en bloeit verrassend rijk. De plant wordt derhalve veel geteeld en aangeplant.
Chaenomeles ×*superba* 'Nicoline' behoort tot een groep halfhoog groeiende cultivars, die tussen 1953 en 1956 door S.G.A. Doorenbos, J. Mossel en K. Verboom in de handel werden gebracht. Deze groep van cultivars onderscheidt zich door een aantal gemeenschappelijke kenmerken: ze hebben alle grote bloemen, die intensief gekleurd zijn. Thans worden nog vier vormen uit deze serie aanbevolen, met name 'Fascination' (Mossel), 'Fire Dance' (Verboom), 'Hollandia' (Verboom) en 'Nicoline' (Doorenbos).

Een andere zaailing, met rechtopgaande, smalle habitus kwam door een toeval in cultuur. Robert de Belder van het arboretum te Kalmthout, België, was door middel van een plantenruil in het bezit gekomen van een plant van het onderhavige type. De plant charmeerde hem en derhalve deed hij, pleitend op de goede eigenschappen van deze dwergkwee, Doorenbos het voorstel een naam aan deze plant te verbinden en hem te verspreiden. 'Bright Hedge' werd de naam. De Darthuizer Boomkwekerijen te Leersum namen de plant in cultuur, maar toen Jacques Legendre vanuit de Verenigde Staten van Noord-Amerika liet weten, dat daar absoluut geen markt voor deze cultivar bestond, werd de produktie nagenoeg stil gelegd.
Chaenomeles ×*superba* 'Bright Hedge' heeft een sterk opgaande groeiwijze, de bloemen zijn licht gevuld en oranje van kleur. 'Bright Hedge' werd gedurende een aantal jaren vooral als haagplant gebruikt. Temidden van de twee en twintig zaailingen was deze de enige met oranje bloemen.

Een zuurballen-brouwerij

Omstreeks 1935 plantte Doorenbos *Symphoricarpos albus, S. orbiculatus* en *S.* ×*chenaultii* dicht bij elkaar, met de bedoeling hybriden te verkrijgen met grotere en intensiever gekleurde bessen. Planten uit zaad, dat in 1937 in deze beplanting was geplukt, droegen al na enkele jaren vrucht. In verband met Doorenbos' onvrijwillige vertrek vanuit 's-Gravenhage naar Groenekan in 1942, verhuisde ook een aantal zaailingen mee. Uit deze struiken werden na de tweede wereldoorlog de twee beste planten geselecteerd en benaamd, te weten 'Magic Berry' en 'Erect'. Uit de in 's-Gravenhage achtergebleven zaailingen werd nog een vorm met witte bessen benaamd, namelijk 'White Hedge'. Genoemde cultivars werden door de Dienst der Gemeenteplantsoenen van 's-Gravenhage ingezonden op een najaarskeuring van de Koninklijke Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te Amsterdam, die werd gehouden op 9 november 1948; ze verwierven een Getuigschrift van Verdienste.
Symphoricarpos 'Magic Berry' is een brede en laag groeiende plant, tot circa 1 meter hoog, met lilarose tot lilarode bessen, die al vroeg kleuren. Deze vorm wordt vrij veel aangeplant.
Symphoricarpos 'White Hedge' is een brede, opgaande struik, met grote, witte bessen. Deze vorm is geschikt voor haagbeplanting. De firma H. Copijn & Zoon te Groenekan gaf deze cultivar in 1945 uit.
Symhoricarpos 'Erect' kan voor hetzelfde doel als genoemd bij voorgaande vorm worden gebruikt, omdat ook deze selectie opgaande takken heeft. De bessen zijn purperrose van kleur. Deze worden nog maar weinig aangeplant, aangezien oudere planten aan de basis snel kaal worden.

Na de tweede wereldoorlog kwamen steeds meer zaailingen, die in Den Haag waren achtergebleven, in vrucht. Het zoeken naar planten met rose- of roodgekleurde bessen en waarbij bovendien geen wortelopslag ontstond, of die platliggende takken hadden, kon worden voortgezet.

Uit een kruising tussen *Symphoricarpos albus* var. *laevigatus* × *S. chenaultii* ontstond omstreeks 1950 de vorm 'Mother of Pearl', een struik met grote bessen, die bleekrose van kleur zijn, maar die later in het seizoen iets donkerder worden. De firma P. Lombarts te Zundert kocht deze vorm, bracht deze in 1955 in de handel en voerde een aantal jaren het alleenrecht tot verkoop. Doorenbos was echter niet volledig tevreden met het tot dan toe bereikte resultaat. De bessen waren naar zijn mening nog iets te licht van tint. Onder de resterende zaailingen mochten dan wel planten zijn die beter gekleurde bessen voortbrachten, de habitus was in die gevallen geen verbetering ten opzichte van planten in het bestaande sortiment. Omdat er, op het moment waarop 'Mother of Pearl' werd verspreid, weer andere zaailingen voor de eerste maal vruchten droegen - of dit spoedig zouden doen - hoopte de winner te gelegener tijd met een verbetering van 'Mother of Pearl' te komen. Hier worden we even bepaald bij een uitspraak van Doorenbos: ''Selectie is drie stappen vooruit en twee stappen achteruit; de vraag is niet zozeer wat goed is, doch wat zo goed is dat het blijft.'' Een zodanige stelling heeft consequenties, indien men garant wenst te staan voor zijn draagkracht, en vergt de bereidwilligheid van hem die haar ten leven riep tot in uiterste consequentie.
Nu wordt wel eens de indruk gewekt dat Doorenbos in blind enthousiasme alles wat hij had ''gefabriceerd'' trachtte te slijten, als was hij verleid door het zoete gezang der Sirenen en derhalve niet meer in staat te denken volgens de lijnen der commercie en nog minder in overeenstemming met de boven weergegeven uitspraak. Er zijn echter verschillende voorbeelden te noemen die diametraal tegenover dergelijke aantijgingen staan; daarvan graag één ter illustratie. Toen pogingen om uit *Hibiscus syriacus* 'Woodbridge' een betere vorm te verkrijgen niet slaagden, werden alle zaailingen afgekeurd, omdat ze geen nieuwe ontwikkeling boden in het geslacht *Hibiscus.* Men realisere zich steeds dat Doorenbos in al zijn activiteiten wilde inspelen op leemtes in het gebruikssortiment bomen, heesters, vasteplanten en niet-vasteplanten. Door zijn enthousiaste inspanningen heeft hij als een bijzondere stimulator op de Nederlandse sierteelt gewerkt.

Een bezoek dat een delegatie van de Nederlandse Dendrologische Vereniging tijdens een veertiendaagse studiereis aan Zweden in augustus 1946 bracht aan de proeftuin van Prof. Turesson in Uppsala, werd de aanleiding voor verdere uitbreiding van het gekweekte *Symphoricarpos*-sortiment. Onder de planten, die de hooggeleerde Turesson had meegebracht uit Canada, trok vooral een vorm met vrij grote, ovale bessen de aandacht van Doorenbos. Hiervan werden zaden meegenomen naar Nederland en uitgezaaid op de Haagse gemeentekwekerij. De zaailingen konden worden opgesplitst in drie typen. Een vorm met lange, grote bessen werd aangewezen voor verdere produktie. De firma P. Lombarts te Zundert kocht deze cultivar alsmede het alleenrecht tot verspreiding. In Italië had de firma Cappellini het alleenrecht van verkoop tot 1961. Nog steeds wordt *Symphoricarpos albus* 'Turesson' geteeld.
Cultivars met langwerpige bessen zijn al langere tijd bekend dan vanaf 1946. Dr. B.K. Boom wijst op Carrière, die in 1875 een vorm met ovale bessen beschrijft onder de naam *Symphoricarpos racemosus* f. *ovicarpos.*
Zijdelings mag worden opgemerkt dat de Haagse plantsoenendienst gedurende vele jaren vruchtbare contacten onderhield met Zweedse vakgenoten; men inspireerde elkaar wederzijds. Ter gelegenheid van het regeringsjubileum in 1948 stonden er in de hofstad, ter opluistering van de feestelijkheden, op enkele markante punten (zoals bijvoorbeeld op het Buitenhof waar geen plaats is voor enige plantsoenaanleg) bloemenurnen, gevuld met vrolijke zomerbloemen, precies zoals dat ook in Stockholm gebeurde. Waarschijnlijk maakte deze, voor ons zo gewoon geworden straatversiering, in Den Haag zijn Nederlandse debuut. Er kwam zo veel kritiek op dat men ermee stopte. Later zou deze vorm van versiering weer in de mode komen.

Voor de kruising tussen *Symphoricarpos albus* var. *laevigatus* × *S. chenaultii* creëerde de in 1980 overleden Duitse dendroloog Dr. G. Krüssmann de naam *Symphoricarpos* × *doorenbosii.* De cultivar 'Mother of Pearl' is het type van deze hybride. 'Liset' is de laatste aanwinst van Doorenbos in dit sortiment geweest. Hij vond deze plant als zaailing in zijn tuin, de tuin van het huis ''Liset''. Deze cultivar heeft een opgaande groeiwijze en witte vruchten met een rose wang, die later egaal parelrose worden. De Darthuizer Boomkwekerijen

hebben deze zesde *Symphoricarpos* van Doorenbos geïntroduceerd.
Symphoricarpos 'Liset' kunnen we beter niet bij *S.* × *doorenbosii* plaatsen, omdat we niet weten wie de ouders van deze nieuwe parelmoerstruik zijn.

Om 's Konings wil

De inhuldiging van Prinses Juliana tot vorstin der Nederlanden op 6 september 1948 had enkele consequenties voor de festiviteiten rond Koninginnedag. Niet alleen waren de regenkansen op haar geboortedag (30 april) aanzienlijk groter dan op 31 augustus (de verjaardag van Koningin Wilhelmina), maar ook moest worden gezocht naar goede vervangers voor de oranje goudsbloemen die eind augustus de Plantsoenen een feestelijk tintje gaven. Doorenbos zocht voor ''zijn'' Dienst naar mogelijkheden met *Primula.* Hij selecteerde uiteraard op oranje tinten. Zijn uitgangsmateriaal daarbij was zaad van zogenaamde ''Polyanthes-Primroses'', dat hij had gekocht van de firma Blackmore & Langdon te Bath, Engeland.
De mooiste zaailingen van deze primula's werden aangeboden voor verdere zaadproduktie. Het zaad van de beste oranje vormen werd verkocht aan de firma Dirk Eveleens Maarse te Aalsmeer (die in 1955 één van zijn vele aanwinsten in *Syringa* de naam 'Directeur Doorenbos' gaf). Dit *Primula*-zaad werd gedurende enkele jaren voor een bedrag van *f* 5.- per gram aangeboden onder de vermelding ''Ras Doorenbos''. Het zaad was te duur en de belangstelling gering; een snelle verdwijning van ''Ras Doorenbos'' was het gevolg. Bovendien bleef een groot percentage van de zaailingen té geel van kleur! Op de keuring van de Kon. Ned. Mij. voor Tuinb. en Plantk., die 10 mei 1955 te Aalsmeer werd gehouden behaalt Doorenbos met een oranjekleurige *Primula elatior* een Getuigschrift van Verdienste. Deze *Primula* wordt ingezonden onder de voor zijn doel, toepasselijke naam 'Proficiat'. Ver vóór 1948 selecteerde Doorenbos al in *Primula elatior,* aanvankelijk op grotere bloemen en stevige stengels. In het verslag van zijn reis naar Egypte lezen we: ''The flowers of these selections are sold at auctionsales in Holland and bring a good price.'' Later zijn er ook *P. elatior*-hybriden ontstaan met blauwe bloemen en nog later met rode bloemen. Ook deze planten verdwenen. Namen ervan zijn mij niet bekend.

Een jubileum-uitgave

Ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum van de Boskoopse tuinbouwschool in 1938 bood Doorenbos twee planten aan, die beide door hem waren gewonnen. Eén van deze aanwinsten was *Elaeagnus* × *ebbingei,* genoemd naar de voorzitter van de Commissie van Toezicht van de school, J.W.E. Ebbinge, die van 1904 tot 1946 zitting heeft gehad in genoemde commissie, waarvan van 1917 tot 1946 als voorzitter. Doorenbos zelf had ook vele jaren zitting in deze commissie (1926-1933 en 1937-19??) en was dus nauw betrokken bij de gang van zaken rond de Boskoopse school. Op de gemeentekwekerij van 's-Gravenhage, de kwekerij aan de Witte Brug, stonden drie struiken van *Elaeagnus macrophylla, E. pungens* 'Simonii' en 'Reflexa' dicht opeen. In 1929 droeg *Elaeagnus macrophylla* bessen, die bij rijpheid onmiddellijk werden gezaaid. De circa zestig zaailingen werden 's winters niet beschermd tegen vorst. Gedurende een strenge winter enige jaren later, te weten in 1941, bevroren nagenoeg alle struiken; slechts vier bleven er in leven. Van deze vier struiken, die variabel waren in bladvorm en bladgrootte, werd onder nummer gestekt.

De firma M. Koster & Zonen te Boskoop kocht genoemde vier planten van de gemeente 's-Gravenhage voor het bedrag van *f* 250.-, benevens een aantal gestekte exemplaren, met het recht ze in de handel te mogen brengen. Zelf behield de Haagse plantsoenendienst van alle vier typen enig materiaal. Alhoewel de vier planten onderling verschillend waren, werden ze alle als moederplant gebruikt, dit overigens zéér tegen de zin van Doorenbos, die liever het beste type gebruikt had gezien als moederplant. Op de stadskwekerij werd maar één keuze gemaakt uit de vier typen. Van het daar geselecteerde type werd later, toen de firma Koster de produktie had gestaakt, vermeerderingshout onder belangstellenden verspreid. Het gevolg van deze gang van zaken is dat wij in onze plantsoenen verschillende klonen van *Elaeagnus* × *ebbingei* konden onderscheiden.

Een aantal jaren geleden bleek, dat hetgeen wordt geteeld als *Elaeagnus ×ebbingei* uit nog slechts twee klonen bestond. In 1965 schrijft Doorenbos in een brief aan Graham Stuart Thomas: ''There are still two forms sold in the trade, one more compact and with smaller leaves than the other; I much prefer the latter.''
Bij het onderscheiden van de twee algemeen geteelde typen, werden deze op voorstel van Harold G. Hillier in Engeland benaamd; een breedbladige vorm werd voortaan verspreid als 'Albert Doorenbos' en het smalbladige type als 'The Hague'. Ze zijn in ons land in cultuur, zowel geënt, als op eigen wortel. Het smalbladige type wordt echter zelden aangeboden. Beide zijn het aanplanten alleszins waard!

Aan *Elaeagnus ×ebbingei* werd in 1938 het Getuigschrift van Verdienste van de K.N.M.T.P. toegekend. Het is een hybride tussen de soorten *E. macrophylla* en *E. pungens*. De struik is groenblijvend en ongedoornd; de jonge twijgen en takken zijn aanvankelijk zilverachtig en bruin beschubd, later grijs. De bladeren zijn aan de bovenzijde glimmend groen, aan de onderzijde zilverachtig.

Elaeagnus ×ebbingei is goed winterhard en tevens geschikt voor de kuststreek. In strenge winters kan tengevolge van uitdroging soms veel blad verloren gaan en zelfs kunnen takken invriezen, zoals gedurende de winters van 1955/56 en 1962/63. Mogelijk doet zich hier de aanwezigheid van meer typen al gelden. De bloempjes van *Elaeagnus ×ebbingei* zijn klein, wit en buisvormig. Ze zijn geplaatst in de oksels van de bladeren en de plant bloeit eerst in de herfst. De bessen zijn bij rijpheid lichtrose van kleur.
Vermeerdering van deze *Elaeagnus* op eigen wortel is te verkiezen boven planten die op een onderstam van hetzij *E. umbellata,* hetzij van *E. angustifolia* zijn geënt, omdat er dan kans is op veel opslag.

''... Zo'n strop kan je hebben...!''

In 1942 werden op last van de Duitse autoriteiten 22 oude essen op het landgoed Overvoorde nabij 's-Gravenhage gekapt, om nà verwerking te worden gebruikt als ski's onder Duitse vliegtuigen, die zouden worden ingezet in Oost-Europa. De bomen mochten door de Haagse plantsoenendienst zelf worden uitgekozen, mits een bepaald aantal kubieke meters hout werd geleverd; tevens moest de lengte van het hout minimaal zeven meter zijn. Een Nederlandse houthandelaar rooide, vervoerde en verwerkte de 22 bomen. Van deze essen verzamelde Doorenbos vermeerderingsmateriaal, dat onder nummer werd geënt.

Als Directeur van de Dienst der Gemeenteplantsoenen verzocht Doorenbos expertise van de houtwaarde. Uit 22 stammen wezen deskundigen van de N.V. Pander, die het hout verwerkte, vier exemplaren aan, die het beste hout hadden geproduceerd. Het waren de nummers 5, 7, 14 en 15, bomen die circa 150 jaren oud waren en ten gevolge van de geringe onderlinge ruimte zeer hoog. De nummers 5 en 14 waren krachtige groeiers, op jeugdige leeftijd rechter van stam en minder vertakt dan de beide andere nummers, waarbij de eerste (met 7.5 m^3 opbrengst) boomnummer 14 (met 2.5 m^3) ruimschoots overtrof.

Omdat de oorlogsvoering grimmiger werd, verspreidde Doorenbos het enthout van de vier genoemde nummers over enkele kwekers, te weten de firma's Gebr. Van 't Westeinde in 's Heer Arendskerke, H. Copijn & Zn in Groenekan en A. Bosgra in het Friese Bergum. Aan deze bedrijven werd direct na de oorlog bekend gemaakt dat alleen Nr. 5 diende te worden voortgekweekt. De andere klonen verdwenen als sneeuw voor de zon. Na de tweede wereldoorlog is *Fraxinus excelsior* 'Doorenbos' (Nr. 5 dus!) gedurende enkele jaren in grote hoeveelheden aangeplant. In ''De Boomkwekerij'' van 1949 wordt vermeld: ''Het type door de Heer Doorenbos geselecteerd, de Doorenbos Nr. 5, heeft in de korte tijd dat het in het verkeer is, een grote uitbreiding gekregen. Met inbegrip van de éénjarige veredelingen staan er in Nederland thans circa 50000 bomen van.''

In het boomteeltcentrum Opheusden oculeerden in 1945 enkele kwekers een aantal stammetjes met de kloon 'Doorenbos Nr. 5'. Dit voorbeeld vond zoveel navolging dat in 1948 nagenoeg alle jonge stammetjes en ook al vele leverbare bomen met de Doorenbos-kloon werden afgeënt. In het najaar van 1948 werden in Opheusden 23557 exemplaren van de Doorenbos-es gekeurd (J. Doorenbos, 1950).

Rijkswaterstaat stoffeert een aantal rijkswegen en provinciale wegen met de 'Doorenbos'-selectie, maar voert al spoedig het bezwaar aan dat de bomen na het planten te veel stagneren in hun (her)groei. De meest bekende aanplantingen met *Fraxinus excelsior* 'Doorenbos' vinden we langs rijksweg 12 (Utrecht-'s-Gravenhage), maar daar is de laatste jaren veel gerooid. De nationale bomenbank van de firma Mostert & De Winter in Sliedrecht heeft een aantal bomen uit deze aanplant naar elders geëvacueerd. Zoals gezegd zijn ook de nodige provinciale wegen met *Fraxinus excelsior* 'Doorenbos' afgezoomd. Als voorbeeld kunnen worden genoemd: de provinciale weg vanaf rijksweg 29 naar Oud-Beijerland, de provinciale weg naar Leerdam vanaf rijksweg 2 (Utrecht-'s-Hertogenbosch) en de provinciale weg vanaf Steenwijk naar de Noordoostpolder tot aan Blokzijl.
In 1959/60 waren nog ruim 18000 bomen van deze selectie in de veldkeuring en werden ruim 3000 stuks gewaarmerkt, alhoewel er toen al weinig vraag meer was naar deze es. In hetzelfde seizoen waren van *Fraxinus excelsior* 'Westhof's Glorie' ruim 76000 bomen in de veldkeuring opgenomen en werden 21000 planten voor wegbeplanting gewaarmerkt.
Van de cultivar 'Eureka' waren in het seizoen 1959/60 niet meer dan 3000 bomen in de veldkeuring en werden 1500 exemplaren gewaarmerkt. Na het seizoen 1971/72 werd *Fraxinus excelsior* 'Doorenbos' niet meer geteeld. In dat seizoen waren van de selecties 'Westhof's Glorie' en 'Eureka' respectievelijk 50800 en bijna 12000 stuks in de veldkeuring.
De habitus van de Doorenbos-es is nogal breed. Omdat de bomen geen doorgaande spil hebben worden de kronen meer breed (en rond) dan hoog. Er ontstaat na verloop van jaren een ''bloemkool''- of ''appelboom''-effect; de bomen zijn kort en dik. Op Overvoorde stonden de essen dicht opeengepakt en zochten derhalve het licht; deswege ontstond een vertekend beeld. Ja, Doorenbos had gelijk toen hij omtrent deze selectie opmerkte: ''... Zo'n strop kan je hebben...''.

In 1942 startten J.C. en P.C. van 't Westeinde in 's Heer Arendskerke (Zld) ook met selectie in *Fraxinus*. Aanvankelijk werden dertig klonen opgezet; nadien werd dit aantal met zeventien uitgebreid. Uit deze groep van essen zijn later enkele nummers voor wegbeplanting geselecteerd, te weten Nr. 27 (sinds 1949 'Westhof's Glorie') die praktisch geen zaad vormt en een brede kroon heeft, en Nr. 11 ('Atlas').
In 1949 vragen P. en D.J. van der Have te Kapelle-Biezelinge kwekersrecht aan voor een door hen geselecteerde es. In 1950 wordt deze selectie onder Nr. 107 in het rassenregister ingeschreven als 'Eureka'.

De passie voor vlag en zwaard

''De variaties zijn talloos, elke keer verschijnt iets anders, even boeiend als het zaaien van dahlia's'' (Doorenbos).
Het was de periode na zijn afscheid als Directeur van de Dienst der Gemeenteplantsoenen waardoor Doorenbos volop tijd kreeg voor experimenten in *Iris* en later in *Hemerocallis*. Het ''klikte'' spoedig tussen S.G.A. en de baard-irissen, ook wel Germaanse irissen genoemd. De afdeling *Iris* kon bij gebrek aan ruimte niet worden ondergebracht in de tuin van het huis ''Liset'' en daarom werd, dank zij de welwillende medewerking van de Dienst der Gemeenteplantsoenen, uitgeweken naar een lapje grond dat zich uitspreidde naast het vogelreservaat aan de Laan van Poot.
Ook een welwillende kweker in Loosduinen stelde ruimte beschikbaar voor de *Iris*-experimenten van Doorenbos.
Eén van de uitgangspunten in *Iris* was de wit bloeiende cultivar 'Cliffs of Dover'. Aanvankelijk was het kruisen geheel vrijblijvend, het bevredigde meer de edele weetlust van Doorenbos dan dat er sprake was van werken naar een afgepaald doel. *Iris*-zaailingen bloeien soms al in het eerste jaar, maar meestal pas in het tweede, zodat het geduld niet al te zeer wordt beproefd. Naarmate S.G.A. meer in het geslacht *Iris* thuisraakte, verrezen allengs de contouren van een eigen doel. Zijn streven werd het om laag blijvende, grootbloemige cultivars te telen - die stevig op hun benen zouden staan en derhalve een verbetering zouden zijn van het bestaande sortiment halfhoge, kleinbloemige Duitse rassen - en daarnaast hoog groeiende, grootbloemige Amerikaanse cultivars. De te creëren irissen moesten ook niet vóór eind mei bloeien. Planten, die deze eigenschappen in zich droegen, zouden bruikbaar zijn in plantsoenbeplantingen en voor particulier gebruik.

Uit het Amerikaanse sortiment werden als moederplanten genomen de cultivars 'Lunar Fire', 'Tahiti Sunrise' en 'Tall Chief'; hiermee werd de kleur ingekruist, niet zozeer de habitus. De talrijke zaailingen selecteerde Doorenbos op habitus, bloemvorm, -kleur en resistentie tegen ziekten en hiermee week hij dus in geen opzicht van des veredelaars pad af.

In het Westbroekpark te Scheveningen, op de kwekerij ''Clingendael'' in 's-Gravenhage, in de tuin bij de familie Canneman te Neerlangbroek (U), in het Arboretum te Kalmthout, België, in het Arboretum ''Trompenburg'' te Rotterdam en in de tuin van de familie Bastet te Wassenaar staan nog overal *Iris*-zaailingen van Doorenbos, hetzij benaamd, hetzij onbenaamd, stille getuigen van een tijdperk dat thans definitief is afgesloten. Maar niet alleen daar. Werd Doorenbos uitgenodigd enkele dagen bij vrienden door te brengen dan propte hij bij het in gereedheid brengen van zijn uitrusting tussen de overhemden en zelfbinders in zijn valies niet zelden ook een plantaardig presentje. Zo kan het voorkomen dat je, soms volledig onverwacht, *Iris* en *Hemerocallis* tegenkomt, met op het garantiebewijs de allesverklarende boodschap: ''Made in The Hague''.
Een aantal *Iris*-creaties werd benaamd en gedistribueerd. Sommige van deze cultivars werden in grotere aantallen gedurende enkele jaren geteeld, onder andere:

'AMSTERDAM'. Bloemen éénkleurig purper.
'ANS KLIJZING'. Bloemen crèmegeel.
'BIANCA'. Bloemen zuiver wit.
'BRANDARIS'. Bloemen met purperbruine standaard en donkere lippen.
'DELFTS BLAUW'. Bloemen helder blauw.
'FLORIADE'. Bloemen met zwavelgele standaard en lippen.
'FROUKE VAN SEBEN'. Bloemen licht lilablauw.
'GERRIE DOORENBOS' (syn. 'Gerrie'). Bloemen met lilamauve standaard en lippen.
'JOOSKE'. Bloemen garnaalrose.
'MARIJKE VAN OUDENAARDE'. Bloemen wit.
'MISSOURI' (syn. 'Wild Missouri'). Bloemen donkerblauw.
'THE HAGUE'.
'WHITE SEEDLING'. Bloemen wit.

De cultivars 'Amsterdam', 'Bianca', 'Brandaris' en 'Floriade' zijn rond 1960 door de firma J. Gerritsen & Zoon te Voorschoten gekocht en in 1972 benaamd in verband met een inzending op de ''Floriade '72'' te Amsterdam. Deze vier cultivars zijn met de rassen 'Gerrie Doorenbos' en 'Missouri' nog de enige Doorenbos-irissen die in cultuur zijn. Gerritsen kocht rechtstreeks zaailingen van Doorenbos en betaalde een bedrag van *f* 25.- per plant. Bij ontvangst van een zaailing, die later 'Amsterdam' zou worden gedoopt, bleek dat dit nummer uit twee verschillende typen bestond. De plant met éénkleurig purperen bloemen kreeg de naam 'Amsterdam', het andere type heette voortaan 'Brandaris'. Gerritsen kreeg voor zijn hele inzending op de ''Floriade '72'', waaronder de Doorenbos-aanwinsten, de ereprijs.
Iris 'Missouri' komt in cultuur bijna uitsluitend voor onder de naam 'Wild Missouri'. Deze cultivar kwam ooit met enkele andere familieleden uit Missouri, maar helaas zonder naam. Doorenbos doopte de plant heel praktisch 'Missouri' omdat determinatie vruchteloos bleef, en heel curieus bleef die gefingeerde naam voortaan verbonden met de plant die onbenaamd uit Missouri was ontvangen.

Beginnen en herbeginnen[1])

Gedurende vele jaren heeft Doorenbos krachten noch moeite gespaard om een zo groot mogelijk sortiment iepen bijeen te brengen, dat werd getoetst op resistentie tegen de gevreesde iepeziekte. Hij deed dit ten behoeve van het onderzoek dat in 1928 op het Fytopathologisch Laboratorium ''Willie Commelin Scholten'' te Baarn onder leiding van Dr.

[1]) Aan Ir. H.M. Heybroek is dank verschuldigd voor zijn waardevolle opmerkingen en adviezen. In zijn bezit bevindt zich ook een uitgebreide correspondentie die gedurende 1929 t/m 1931 werd gevoerd tussen Doorenbos, Dr. Buisman en Prof. Westerdijk.

Christine Buisman was begonnen. Rond 1930 begon Dr. Buisman een uitgebreid selectieprogramma op de kwekerij van de Gemeenteplantsoenen van 's-Gravenhage door het kunstmatig infecteren van gezonde iepen met *Ophiostoma*. Gedurende een aantal jaren werd uit verschillende landen zeer veel hout van iepen ontvangen dat werd geënt op onder meer afleggers van de Hollandse iep, teneinde de uniformiteit zo groot mogelijk te doen zijn.
Uit het Arnold Arboretum te Jamaica Plain bij Boston werd onder meer enthout van *Ulmus wallichiana, U. wilsoniana, U. laciniata* (waardevolle Aziaten!), *Ulmus americana,* alsmede van de cultivars 'Columnaris', 'Fastigiata' en 'Pendula' (incompatibel) ontvangen. Uit de Royal Botanic Gardens te Kew kwamen waarschijnlijk de meeste introducties.

Een uitgebreid overzicht van introducties geeft Johanna C. Went in haar artikel ''Compilation of the investigations on the susceptibility of different elms to *Ceratostomella Ulmi* Buisman in the Netherlands'', Phytopathologische Zeitschrift Bd XI (2): 181 vv. (ook verschenen in Mededeling Comité inzake Bestudering en Bestrijding van de Iepeziekte, Nr. 29, 1938).
De samenwerking tussen Dr. Buisman, Prof. Westerdijk en Doorenbos was zeer hecht. Doorenbos introduceert veel materiaal uit arboreta, kwekerijen en particuliere collecties, van binnen en buiten Nederland. Het grote belang dat Doorenbos hecht aan het iepeonderzoek moge blijken uit wat hij Prof. Westerdijk in een brief van 25 maart 1930 schrijft: ''(...) Ik heb de soorten, die voor onderzoek dienen moeten, bij elkaar geplant aan de kweekerijweg (...). Hebt Gij zelf één of meer zaailingen, die sterk tegen de ziekte zijn, dan zou ik daar ook een aantal planten mee af kunnen enten, zoodat de infectieproeven op grooter schaal gedaan kunnen worden. Alle kosten, welke uit het onderzoek in Den Haag voortvloeien, neem ik gaarne voor rekening van het bedrijf der Gemeente Plantsoenen. Ik ben ervan overtuigd dat het Gemeentebestuur zal bijdragen voor het groote onderzoek.''

Op 14 mei 1930 bericht Doorenbos Prof. Westerdijk: ''(...) De kredietaanvrage (*f* 1075.- voor 1930 en zoo nodig voor vier daarop volgende jaren) moest ik vorige week in de Commissie van bijstand op het Stadhuis verdedigen. Men vond het hoog, doch adviseerde éénstemmig er vóór. Nu hoop ik, dat het College van B. & W. er een Raadsvoorstel uitbouwen zullen en dat aangenomen wordt. 't Is een lange reis! Ik heb de Heeren voorgerekend, dat het verlies van alle iepen voor 's-Gravenhage een finantieele strop van *f* 500.000.- zou betekenen: daarbij het verlies aan stadsschoon buiten beschouwing latende.''
Op 17 juni 1930 bericht Doorenbos Prof. Westerdijk: ''Gisteren heeft de Raad zich vereenigd met het voorstel van het College van B. & W. om *f* 1075.- toe te staan voor 1930 aan het Comité voor de iepziektebestrijding en tevens vastgelegd, dat zoo nodig ook volgende jaren dit bedrag bijgedragen zal worden.''
De gemeente 's-Gravenhage droeg dus in 1930 *f* 1075.- bij in het iepenonderzoek. Ook in 1931 droeg de gemeente eenzelfde financiële bijdrage aan. Daarna niet meer.

''In verband met de vele bemoeiingen, die den Heer S.G.A. Doorenbos, Directeur der Gemeenteplantsoenen te 's-Gravenhage met het Iepenziekteonderzoek reeds had, heeft het Iepenziekten Comité den Heer Doorenbos verzocht als lid tot het Comité toe te treden, waaraan deze voldaan heeft.'' (Jaarverslag Iepeziektecomité 1932). Vanaf 23 januari 1942 vervult Doorenbos de functie van vice-voorzitter.
In 1925 werden door bemiddeling van de oud-hortulanus J.K. Budde van Utrecht rechtstreeks zaden van *Ulmus pumila* uit Mantsjoerije ontvangen; het zaadzakje vermeldt: ''Manchuria Research Society, Harbin, China. Nr. 1. June 15, 1925, *Ulmus pumila* L.'' Uit ongeveer 60 zaailingen werden de snelst groeiende planten geselecteerd en ná 1930 onder belangstellenden gedistribueerd. Bomen uit dit zaad gekweekt staan nog in Utrecht op de oude kwekerij van ''Oog en Al''. Later werd ook materiaal van *U. pumila* verkregen van de Botanische Tuin in Boston, van De Vilmorin in Frankrijk en uit Texas. Het Arnold Arboretum stond in 1931 aarzelend een twijg af van een slecht groeiend boompje van *Ulmus wallichiana* uit de Himalaja; twee jaar later was dit boompje dood in Boston, maar stond er in Den Haag - tot verbazing van de Curator van het Arnold Arboretum die juist op bezoek was - een hele rij éénjarige enten van 2 meter hoog. Deze iep is de grootouder

van 'Plantijn', 'Lobel', 'Dodoens' en 'Clusius' geworden. De ''oorspronkelijke'' ent van *Ulmus wallichiana* staat in het Zuiderpark tegen de muur van het zwembad.

Doorenbos kruiste zelf ook en - na het overlijden van Chr. Buisman (27-3-1936) - zette hij in overleg met Prof. Westerdijk de werkzaamheden in Den Haag zoveel mogelijk voort. ''Tijdens de werkzaamheden, welke op dit gebied door Dr. Christine Buisman, o.m. in de Haagsche gemeentekweekerijen werden verricht, is deze ziek geworden en na korten tijd overleden. Het werk werd toen hier ter plaatse door den Dienst zoo goed mogelijk voltooid en als resultaat werden ± 150 zaailingen van zeer uiteenlopende afstamming verkregen.'' (Jaarversl. Dienst Gem. Pl. 1936).
De uitgifte van enthout van resistente selecties verliep via de Haagse Dienst der Gem. Plantsoenen. Het jaarverslag over 1934 bericht: ''In dit jaar werd het eerste enthout afgegeven aan particulieren van de ziektevrije iep Nr. 24 (= 'Christine Buisman', JB). (...) Op de stadskwekerijen wordt deze vorm snel vermeerderd''. Over 1936 wordt opgemerkt: ''De iepenziekte eischte wederom honderden mooie boomen op. De ziektevrije zaailing Nr. 24, welke voor de toekomst veel belooft, trekt zeer de aandacht. De originele boom werd door Prof. Westerdijk uit Spaansche zaailingen gekozen. Daar dit exemplaar de kunstmatige infecties uitstekend wederstond, werd o.m. op de Haagsche stadskweekerijen van dezen iep aangekweekt en werd in 1935 het enthout aan vele kweekers uitgereikt. O.m. ter kennismaking met deze iepensoort werden de Stadskweekerijen door vele deskundigen, w.o. Amerikaansche en Italiaansche geleerden bezocht.''

In 1937 schrijft Doorenbos: ''Hybriden welke in 1934 van *Ulmus pumila* L. met *U. hollandica* Mill. door mij werden verkregen, toonden een goede groei en ten dele een grote resistentie tegen de ziekte. In verband hiermee werden in het voorjaar van 1936 nieuwe kruisingen ondernomen. Met het stuifmeel van *Ulmus wallichiana* werden *Ulmus japonica* Sarg. en *Ulmus campestris* L. var. *dampieri* Späth bestoven. Wellicht zullen deze hybriden bruikbaar blijken te zijn.'' Uit de kruisingen van 1934 ontstonden ten minste zeven verschillende hybriden die werden verspreid, waarvan slechts één later benaamd is. Dit is *Ulmus* 'Den Haag', een hybride tussen *U. pumila* var. *arborea (U. pumila pinnato-ramosa)* en *U.* ×*hollandica* 'Belgica'.
Het verhaal omtrent de selectie van de benaamde kloon is als volgt: Doorenbos beplantte de Ieplaan in 's-Gravenhage met waarschijnlijk vijf klonen. Eén hiervan groeide in korte tijd zo breed uit dat jaarlijkse zomersnoei onvermijdelijk werd. In 1967 werd van deze vorm vermeerderd en omdat er nog geen naam voor deze kloon bestond, werd gemakshalve de naam 'Ieplaan' toegevoegd. Later werd deze naam door Dr. B.K. Boom gewijzigd in 'Den Haag'. *Ulmus* 'Den Haag' is een zeer snelle groeier en heeft een losse kroon. Volgens Doorenbos is 'Den Haag' goed bestand tegen wind, in een proefveld van de Dorschkamp echter braken de stammen dwars door, terwijl andere klonen geringere of geen windschade hadden. Het is wat zijn vorm betreft geen fraaie boom. *Ulmus* 'Den Haag' wordt momenteel nauwelijks meer geteeld, al wordt deze wel vermeld in bijvoorbeeld catalogi van Boomkwekerij Udenhout. Bij navraag bleek echter dat ook Udenhout al sedert jaren geen bomen van deze kloon in produktie heeft. Tot voor enkele jaren gebruikte de gemeente Den Haag nog relatief veel iepen van zijn ''stadskloon''. In 1980 teelde de firma Gebr. Van 't Westeinde nog jaarlijks 150 à 200 bomen van *Ulmus* 'Den Haag', die in hoofdzaak werden gekocht door de gemeente 's-Gravenhage.
Entingsincompatibiliteit tussen *Ulmus pumila* (inclusief zijn hybriden) en de Hollandse iep is een bekend gegeven in de boomkwekerij. De Doorenbos-iep maakt hierop een uitzondering; er ontstaan geen gezwellen op de entplaats en de vergroeiing is glad. *Ulmus* 'Den Haag' enten op *U. glabra (U. montana)* gaat moeizaam; wordt *U. campestris* gebruikt dan zijn we zeker van grote hoeveelheden opslag van de onderstam. *Ulmus* 'Den Haag' is tamelijk gevoelig voor *Nectria*.

Over volbloed-rassen en vitamine-c

Doorenbos' grootste belangstelling ging bij rozen primair uit naar de botanische rozen. Hij heeft daar ook op enthousiaste wijze van blijk gegeven door er menigmaal over te schrijven. In de Utrechtse plantsoenen werden ze door hem al gebruikt, maar

's-Gravenhage bood meer nog dan Utrecht ongekende mogelijkheden.
Op de tien hectaren grote Haagse stadskwekerij is door selectie in gezaaide duinrozen *(Rosa pimpinellifolia)* in de loop van een aantal jaren een reeks kleurvormen ontstaan, die de winner zelf kenschetste als ''een ras volbloed duinrozen''. Het selecteren ging vrij snel, omdat de meeste duinrozen meestal al één jaar na het zaaien bloeien. Er werd van de zaailingen met de fraaiste kleuren volop gezaaid. In dit sortiment kwamen planten voor met witte en rose bloemen. Een kruising tussen *R. foetida* 'Bicolor' en *R. pimpinellifolia* bood nieuwe perspectieven. De opbrengst van deze kruising bestond uit één fertiele plant, die witte bloemen had en waarvan de kroonbladen aan de binnenzijde wit en aan de buitenzijde rood van kleur waren. Deze vorm had *R. foetida* 'Bicolor' als moeder en produceerde veel zaad. De nakomelingschap van deze plant was groot; er bevonden zich individuen onder met grote, witte, rose en rode bloemen, maar géén vormen met gele of koperkleurige bloemen. Een selectie met karmijnrode bloemen werd aan enkele kwekers, botanische tuinen en tuinbouwscholen cadeau gedaan onder de aanduiding ''Extra Rood''. Van deze laatste roos zaaide Doorenbos tot vlak voor zijn overlijden nog ieder jaar, in de hoop een plant te verkrijgen met de bloemkleur van *R. foetida* 'Bicolor' en de rijke bloei, habitus en het gezonde blad van de duinroos. Hij schrijft Grootendorst in 1969: ''... de vordering is te gering.'' Tijdens een van de jaarlijkse rozentoetsingen te Frederiksoord, die zijn gericht op gebruikswaarde, werd ''Extra Rood'' toch als iets bijzonders gewaardeerd vanwege de aparte bloemkleur. Deze selectie wordt deswege in het sortiment aldaar gehandhaafd. Geel bloeiende planten konden niet langs de weg van selectie worden verkregen. Om toch geel bloeiende individuen te winnen kruiste Doorenbos *R. foetida* ('Bicolor'?) met *R. pimpinellifolia*. De langs deze weg verkregen bastaard werd weer met de duinroos gekruist. In de derde generatie ontstonden planten met min of meer de groeivorm van duinrozen en gele bloemen.
De Nederlandse tuinbouw verkreeg desalniettemin géén reële verrijking door deze aanwinsten, omdat de Doorenbos-duinrozen, selecties zowel als hybriden, niet slechts te kort

De ''meester'' (S.G.A. Doorenbos) ontgaat niets ...!

bloeiden maar tevens - en dat misschien vooral - moeilijk bleken te vermeerderen. Eén vorm slechts, mogelijk een hybride, is benaamd: deze werd nog niet geregistreerd. Het is de cultivar 'White Perfume' (gewonnen circa 1962), een struik die ongeveer 1.50 meter hoog wordt en grote enkele, sneeuwwitte bloemen heeft, die aangenaam geuren. *Rosa* 'White Perfume' is enkele jaren in cultuur geweest bij de Darthuizer Boomkwekerijen te Leersum. Het door Doorenbos gewonnen sortiment wordt tot nog toe op verschillende plaatsen bewaard (onder meer te Wageningen en in Kalmthout).

Door *Rosa xanthina* met de duinroos te kruisen werd in de tweede generatie een enkelbloemige hybride verkregen met stevige, korte groeiwijze. De bloemen zijn zwavelgeel maar verschijnen alleen gedurende het voorjaar; de bottels zijn zwart en gedeeltelijk geklierd. Deze hybride kreeg in 1953 de naam 'Ormiston Roy'. Mr. William Ormiston Roy uit Montreal, Canada, was zeer gecharmeerd van dit roosje. De geboren Schot had van huis uit al een voorliefde voor ''The Scotch Rose'', dus wat was toepasselijker dan de beste zaailing de naam van ''dear Ormiston'' te geven? Ook *Rosa* 'Ormiston Roy' is volledig in vergetelheid geraakt. Verwoede pogingen om uit *R.* 'Ormiston Roy' een nog geler type te verkrijgen - waarbij werd gekruist met *R. ecae* - bleven zonder resultaat.
Een hybride van *R. multibracteata* met waarschijnlijk *R. moyesii* werd verspreid als *R. multibracteata* 'Coral'. Deze hybride heeft een goede groei, frisse bloem- en bladkleur, goede habitus en bekoorlijke bottels, zodat de Botanische Tuinen van Wageningen als bezitter van twee prachtige planten, aanleiding zagen deze aanwinst vanaf 1980 onder belangstellenden te verspreiden. Aan deze hybride werd in 1948 een Getuigschrift van Verdienste door de K.N.M.T.P. toegekend.
Hybriden van *R. pimpinellifolia* met *R. moyesii* bleken geen waardevolle aanwinsten te zijn. Hetzelfde geldt voor hybriden tussen *R. pimpinellifolia* en *R. pendulina.* Een vorm met wijnrode bloemen, 'Ruby' verwierf in 1948 op een keuring van de K.N.M.T.P. nochtans een Getuigschrift van Verdienste.

Tussen zaailingen van *R. hugonis* vielen enkele van de soort afwijkende individuen op. Het zaad was geplukt van planten in wier nabijheid ook een aanplanting van *R. sericea* var. *omeiensis* was. Ongetwijfeld moeten de zaailingen van hybride-oorsprong zijn geweest, temeer omdat beide tegelijkertijd bloeien en er behalve deze vroegelingen dan nog niet veel meer bloeit in het rozen-arsenaal. Hybriden tussen genoemde soorten zijn bekend vanuit de cultuur; zelfs is er een binomen beschikbaar voor *R. sericea* × *R. hugonis,* en wel *R.* × *cantabrigiensis,* waartoe de cultivars 'Cantabrigiensis', 'Pteragonis' en 'Earldomensis' behoren. De beste zaailing van de planten, die op de gemeentekwekerij in Den Haag stonden is verspreid onder de naam 'Red Wing'. De bloemen van deze vorm zijn cremegeel, de stekels zijn plat en helder rood van kleur en korter dan die van 'Pteragonis'.

Rosa 'Anneke Doorenbos' is een mutant uit de Floribunda-roos 'Buisman's Triumph'. Deze is in 1959 in het centraal rassenregister ingeschreven en genoemd naar de oudste dochter van de winner. De grote rose bloemen verschijnen in tuilen. De hoogte is 80 à 90 cm en daarmee is deze roos geschikt voor grote vakken. De plant werd gepatenteerd en is een aantal jaren door drie bedrijven verspreid. In 1957 was deze één van de drie rassen die op Duitse proeftuinen het hoogste aantal punten scoorde; in 1964 werd aan deze roos tijdens de rozenkeuringen te Den Haag een certificaat van aanbeveling toegekend. *Rosa* 'Anneke Doorenbos' is een toevalstreffer, zoals dat met meer aanwinsten van Doorenbos het geval is. Maar ja... je moet wel oog hebben voor toevalstreffers! Drommen mensen gaan er aan voorbij en één wordt er bewust of onbewust door getroffen.
Op instigatie van Matthieu Leenders in Tegelen werkte Doorenbos vóór de tweede wereldoorlog samen met Prof. Ir. A.M. Sprenger in Wageningen aan ''vitamine-rozen''. Uit ongeveer 200 vormen kozen zij tien planten die veelbelovend leken; drie bleven er tenslotte over, alle uit de soort *R. oxyodon.* Het zijn de nummers 2, 5 en 7, die nog steeds worden geteeld. Het aandeel van Doorenbos was van praktische aard; hij droeg veel materiaal aan.
Doorenbos werd in 1980 bij acclamatie - op voordracht van het bestuur van de Nederlandse Rozenvereniging - bevestigd als erelid van die vereniging, aan welke hij al zijn rozenliteratuur legateerde.

Dwergen en immigranten

Omstreeks 1935 selecteerde Doorenbos uit zestig zaailingen van *Prunus incisa* een individu dat opviel vanwege zijn compacte groeiwijze. Het zaad werd geoogst van jonge bomen in het Zuiderpark in Den Haag. De planten waren vrij heterogeen; er bevonden zich verschillende typen met zeer krachtige groei onder. Tenslotte werd één plant door middel van afleggen vermeerderd en materiaal hiervan gedistribueerd. De moederplant op de gemeentekwekerij in 's-Gravenhage was in 1954 nog niet hoger dan twee meter. Toch is deze gedrongen groeiende kloon nauwelijks in cultuur gekomen; mogelijk was zijn korte bloeiperiode debet daaraan. Het is niet ondenkbaar dat thans, nu toenemende belangstelling valt te bespeuren voor compact groeiende gewassen, nieuwe perspectieven ontstaan voor het Doorenbos-kersje, *Prunus incisa* 'Compacta'.

Vanuit Hokkaido in Japan voerde Doorenbos omstreeks 1930 zaad van *P. nipponica* var. *kurilensis* in. Een zaailing met witte bloemen en opgaande groeiwijze werd aanvankelijk het meest verspreid. Het type met rose bloemen lijkt mij op dit moment bekender te zijn dan de witbloemige variant van deze kers. Later werd een groter aantal rose bloeiende typen verspreid, onder andere door de Wageningse kweker A.E. Schiphorst, wiens materiaal ook afkomstig was van Doorenbos. Het zou aanbeveling verdienen de beste individuen te benamen en als kloon te verspreiden.
Doorenbos trachtte *Prunus incisa* ('Compacta') te kruisen met *P. nipponica* var. *kurilensis,* te zamen met de consumptiekers om een ''struikkers'' te verkrijgen. Het eerste resultaat was een flinke struik met kleine kersen. Zaad van deze hybride werd door Ir. J. Floor (Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (I.V.T.) te Wageningen) overgenomen ten behoeve van diens onderzoek naar dwergachtig groeiende onderstammen voor kersen. De planten die uit dit zaad opgroeiden, hadden allerhande kenmerken tussen de ''Kurillenkers'' en *P. incisa.* Voor het onderzoek in Wageningen werden de meest dwergachtige groeiers genomen. Twee dwergvormen, die het meest verwant waren met *P. nipponica* var. *kurilensis* werden door de firma A.E. Schiphorst gekocht van het I.V.T. en in 1965 verspreid onder de namen 'Ruby' en 'Spring Joy'. 'Ruby' bloeit half - eind april en heeft lilarose bloemen die lichtrose uitbloeien. 'Spring Joy' bloeit iets eerder (eind maart-half april) gedurende korte tijd met zeer lichtrose, wit verbloeiende bloemen. Doorenbos zelf kon vanwege ruimtegebrek niet met zijn zaaiexperimenten voortgaan; de ''struikkersjes'' zijn er toch gekomen.

Behalve in bovengenoemde kersen heeft Doorenbos ook geselecteerd in *P. pseudocerasus* waarvan materiaal afkomstig was van Collingwood Ingram. *P.* 'Umineko' ontstond bij Collingwood Ingram door hybridisatie van *P. speciosa* × *P. incisa.* Doorenbos maakte dezelfde kruising; hieruit ontstond de erop gelijkende cultivar 'Snow Goose'.
Uit *P. avium* selecteerde hij een individu met zuilvormige groeiwijze. In 1958/59 staat deze vorm als *P. avium* 'Fastigiata' in de catalogus van de firma Jacques Lombarts te Zundert. Vanuit Japan en Engeland importeerde hij tientallen sierkersen naar 's-Gravenhage.
Van *Prunus speciosa* en *P. sargentii* kwam zaad uit Japan; van beide soorten werden circa 25 planten verkregen. Ook zaden van *P. subhirtella* en *P. subhirtella* 'Pendula' waren waarschijnlijk afkomstig uit Japanse tuinen. Doorenbos schrijft in 1969 (brief gedateerd op 18 februari) aan H.J. Grootendorst in Boskoop: ''... van elk kreeg ik ongeveer vijftig planten, waarbij het mij heel erg meeviel, dat de *subhirtella*'s rechtop groeiden en de *pendula*'s alle hingen. Deze planten liet ik alle opgroeien. Zij vonden een plaats (het waren er circa 100, JB) in de diverse plantsoenen doch zijn in de jaren 1944 en 1945 meest in de kachels verdwenen.''
Prunus × *yedoensis* 'Perpendens Rosea' ontstond rond 1940 op één van de Stadskwekerijen uit zaad. Doorenbos zelf zegt over deze selectie: ''Het is een gezonde groeier, welke mooi hangt.'' Er staat van dit type nog een exemplaar in de Botanische Tuin te Wageningen.

De ironie van het lot

Doorenbos selecteerde vóór de tweede wereldoorlog uit een zaaisel van *Alnus cordata* de cultivar *A.* × *elliptica* 'Itolanda'. De naam 'Itolanda' is een hybridisering van twee area-

len, te weten Italië, waar *Alnus cordata* groeit en van Olanda (Nederland), waar de tweede ouder *Alnus glutinosa* voorkomt. Deze hybride-els is een krachtige groeier; bomen van deze bastaard kunnen zwaar worden en hebben op jeugdige leeftijd recht doorgaande spillen. Deze werd op 15 mei 1959 in het Centraal Rassenregister onder nummer 514 ingeschreven en is vanaf 1956 door onder meer de firma Constant Wattez te Woudenberg verspreid.
Op een factuur van 15 november 1956 van de Dienst der Gemeenteplantsoenen te 's-Gravenhage gericht aan het Laboratorium voor Plantensystematiek en -geografie te Wageningen, wordt voor een geleverde boom van *A. ×elliptica* 'Itolanda' in de maat 16/18 een bedrag van *f* 6.- in rekening gebracht, het dubbele van hetgeen in die tijd voor andere elzen werd berekend. Een aantal jaren na uitgifte van 'Itolanda', als blijkt dat de boom buitengewoon gevoelig is voor bacteriekanker, wordt deze op advies van Doorenbos weer uit de roulatie genomen. Men koesterde aanvankelijk hoge verwachtingen van deze els, die in het bijzonder werd aanbevolen voor komgronden en natte gronden. In ''De Boomkwekerij'' van 1955 wordt zelfs de hoop uitgesproken dat 'Itolanda' in de nabije toekomst een deel van het wilgen- en populierenbestand in Nederland zal verdringen. Het is bij deze vrome wens gebleven. Het is mij niet bekend of nog ergens in Nederland bomen van *A. ×elliptica* 'Itolanda' bewaard zijn gebleven.

Uit *Alnus cordata* werd rond 1950 een type met betere groei en recht doorgaande spil geselecteerd. J.C. van 't Westeinde in 's Heer Arendskerke - zeer goed bevriend met de familie Doorenbos - teelde gedurende enkele jaren deze els, die door een hogere kostprijs (veroorzaakt door het relatief dure produktieproces: deze moest worden geënt) de concurrentieslag met de goedkoper te produceren zaailing *Alnus cordata* niet aan kon. Deze Doorenbos-selectie is nooit benaamd geweest en thans nergens meer in cultuur. In de kwekerij van Van 't Westeinde staat nog een goed ontwikkeld type van deze kloon.

Doorenbos' sierappels

Zoals velen weten was één van Doorenbos' stokpaardjes de ''sierappel''. Merkwaardig genoeg heeft hij er zeer weinig over geschreven.
Uit kruisingen tussen de donkerrood bloeiende, schurftgevoelige *Malus* 'Lemoinei' met de gezonde, rijk bloeiende *M. toringo (M. sieboldii)* werden door selectie enkele waardevolle aanwinsten verkregen. Het doel was een zuiver rose bloeiende sierappel te verkrijgen.
'Profusion' was het eerste succes. Deze heeft donkerrode bloemen, die evenwel naar paarsrood verkleuren. Het blad is niet vrij van schurft. De naam refereert aan de uitbundige bloei. Van deze hybride werden in de F_2 en F_3-generaties vele zaailingen gewonnen.
'Liset' ontstond in de tweede generatie van genoemde kruising. De sierwaarde van deze aanwinst wordt sterk bepaald door de rijke bloei, de purperrode kleur van de bloemen, de kleur van de blaadjes (die purper getint zijn bij het uitlopen) en de kleine paarsrode vruchtjes. De kruising is vóór 1938 gemaakt. Deze sierappel is in 1952 herbenaamd en wel met de naam van Doorenbos' oudste kleindochter Liset, na in 1951 eerst 'Succes' te zijn gedoopt, een naam die niet beschikbaar was in het *Malus*-sortiment; er was al een appel onder die naam. De namen 'Lizet' en 'Lizette' zijn orthografische synoniemen.
'Liset' kan zelfs zonder stok worden geteeld. Bij oculeren ligt het slagingspercentage vaak lager dan wanneer wordt geënt. De lengte- en diktegroei in de kwekerij zijn goed. Helaas is deze kloon niet geheel vrij van schurft.
Tot deze zelfde groep van sierappels behoort 'Nicoline', die in sierwaarde wordt overtroffen door 'Liset'. 'Nicoline' wordt een hoge struik die gevoelig is voor schurft; het blad blijft gedurende de zomer purper van kleur.
'Wies' is waarschijnlijk nooit in cultuur geweest. In het Arboretum te Kalmthout staat nog een exemplaar van deze sierappel, die voor de cultuur overigens geen bijzondere waarde heeft.
'Edith' is wel ooit in cultuur geweest, zij het op zeer bescheiden schaal.

De eerste selectie uit de hybriden *Malus purpurea* 'Lemoinei' × *M. toringo* bood Doorenbos aan ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de Tuinbouwschool in Boskoop; deze kruising werd genoemd naar de oud-directeur Ir. Ch.P. Moerlands, namelijk *Malus ×moerlandsii.*

'Prof. Sprenger' en 'Wintergold' zijn op andere wijze ontstaan dan de eerder genoemde bloemappels en behoren dus niet tot de zogenaamde ''Moerlandsii-groep'', die alle bruinbladig zijn.
'Prof. Sprenger' is een zaailing uit *M. toringo,* die Doorenbos vond in de tuinen van het Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt, dat toen nog werd geleid door Prof. Ir. A.M. Sprenger. De bloemen van deze cultivar zijn rose maar verbloeien naar wit; de vruchtjes zijn oranjegeel en blijven tot in de winter aan de boom hangen; de herfstkleur is goudgeel.
'Prof. Sprenger' kan als hoog- en halfstam worden geteeld. Schurft wordt nagenoeg niet geconstateerd.
'Wintergold' is ook een zaailing uit *M. toringo.* De talloze kleine vruchtjes van deze sierappel blijven tot diep in de winter in de boom hangen. Het lijkt wel of de vogels rustig wachten ze te consumeren tot de vorst de vruchtjes zacht heeft gemaakt. 'Wintergold' is een goede groeier en kan voor *Malus*-begrippen uitgroeien tot een forse boom.
'Eleyi Compacta' is een zaailing uit 'Eleyi'. Het is een zwak groeiende struik, rond 1950 ontstaan. De plant is nauwelijks in cultuur geweest en wordt niet meer geteeld.

Tuinarchitectuur: thematiek van de vegetatieve diversiteit

In het tijdschrift ''Groen'' publiceert H.H. Brucherus Cleveringa in de 18e Jrg. 1962/63, een historie van de tuinarechitectuur die alleszins lezenswaard is. In zijn slotaccoorden bespreekt hij het werk van onder meer D.F. Tersteeg († 1942), C.M. van Koolwijk (†1948) en J.T.P. Bijhouwer (†1974), maar gaat voorbij aan S.G.A. Doorenbos. Daaruit zijn enkele conclusies te trekken, waarvan de meest voor de hand liggende wel deze is: Doorenbos was géén tuinarchitect, die door zijn werk op bijzondere wijze de (Nederlandse) tuinarchitectuur stempelde. Hij volgde vooral de gangbare stijlen van zijn tijd, wat natuurlijk niets minderwaardigs in zich draagt. Zijn sterkte lag in de keuze van de sortimenten en de samenstelling van de beplanting. Zijn vegetatiekundige belangstelling werd de grondslag voor zijn tuinarchitectuur, wat vooral tot uitdrukking kwam in de compartitieve thematiek, waardoor, juist door de grote diversiteit in de beplanting, de instructieve waarde van het ontwerp bewust (of onbewust) wordt onderstreept. Het Haagse Zuiderpark is een uitstekend voorbeeld.

Uit zijn Haagse periode zijn mij zijn meeste tuinarchitectonische activiteiten bekend. In een tijd van economische depressie werden onder supervisie van Doorenbos verschillende grote - en in hun wezen tegelijkertijd ook grootse - projecten uitgevoerd. Een van de meest geruchtmakende opdrachten was de aanleg van het Zuiderpark, waarvan het ontwerp van de hand van de tuinarchitecten D.F. Versteeg (Naarden) en P. Westbroek was; de laatste had met de realisering van het project al een aanvang genomen. Doorenbos' grootste bijdrage ligt hierin, dat hij de fytogeografische elementen in het Zuiderpark bracht. Het ontwerp voor de heemtuin, het ''Villiers-kopje'' en de blindentuin, alle onderdelen van het 110 ha grote Zuiderpark die onder supervisie van Doorenbos werden uitgevoerd. Het park was al door Dr. H.P. Berlage aangegeven als ''groene long'' tussen de zeer intensieve bebouwing vanaf het station Hollands Spoor tot aan het Veluweplein.

Het park, dat een functioneel ontspanningsoord voor de stedeling bleek te zijn, was al vóór de tweede wereldoorlog gerealiseerd; het is na de oorlog in bepaalde onderdelen veranderd. De ''Doorenbos-heuvel'' bijvoorbeeld, werd na 1945 gemaakt met behulp van het vele puin dat de stad herbergde.

Van de vele groen-projecten die ten tijde van het directoraat van Doorenbos werden geconcretiseerd noem ik er slechts enkele, zij mogen illustratief zijn voor het totale aantal. Men realisere zich terdege dat Doorenbos aan het hoofd stond van een grote Dienst waarin hij onder meer de beschikking had over een goed geoutilleerde tekenkamer, bemand met zeer capabele mensen. In het democratiseringsproces, dat zich in de zestiger en zeventiger jaren zo sterk heeft voltrokken, wordt het haast als vanzelfsprekend geacht de verschillende mensen - die een duidelijke inbreng in projecten hebben - te noemen. Enkele tientallen jaren geleden traden deze niet op de voorgrond; ze waren er evenwel terdege!
Het Westbroekpark, ontworpen door J.D. en L.P. Zocher, is nadat Westbroek overleed (23-4-1926) door Doorenbos verder gerealiseerd. In het Westbroekpark heeft ook de ver-

maarde tuinarchitecte Mien Ruys een bescheiden inbreng gehad. Memorabel is evenwel de ruimte die Doorenbos in het Westbroekpark creëerde ten behoeve van de Nederlandse boomkwekerij, om door middel van exposities onpersoonlijke collectieve reclame te kunnen maken voor die tak van tuinbouw. Bijzonder voor het Westbroekpark is de noodzaak voor de bezoekers om over de uitgestrekte gazons te wandelen.

Het Westduinpark is een project, dat onder supervisie van Doorenbos stond. In 1927... ''kreeg de Directeur van Gemeente Plantsoenen de opdracht van het College van B. en W. om een ontwerp voor het Westduinpark te maken. Deze directeur werd belast met het onderhoud der duinen, uitgezonderd de strook vlak langs zee, die niet voor beplanting in aanmerking zou kunnen komen. Het plan van aanleg, dat in het begin van 1929 werd ingediend, vertoont drie enigszins parallel lopende hoofdwegen. (...) De uitvoering van de aanleg van het Westduinpark begon in Maart 1929. (...) In 1930 en 1931 werd veel jong plantsoen uitgezet en enige paden verhard.'' (Doorenbos, 1936).
Het terrein werd beplant met onder meer de volgende gewassen: Oostenrijkse den, abeel, zwarte populier en ratelpopulier, tamarisk, duindoorn, olijfwilg, gaspeldoorn, ossetong, zeedistel, slangenkruid, hoornpapaver, zeepkruid enzovoort. De aanplant van *Rosa rugosa* bracht, naar men mij vertelde, de gelederen der ecologen enigszins in beroering.
Tenslotte noem ik nog het Fazantplein dat naar een idee van Doorenbos is aangelegd.
Belangrijke collecties werden her en der in de stad aangeplant, zoals bijvoorbeeld: Stadhoudersplantsoen *(Malus),* Valkenboslaan *(Crataegus)* en Laakkade.

Na de tweede wereldoorlog werd de inbreng van Doorenbos kleiner; in deze periode treedt J.P. van Alff, hoofd van de tekenkamer, meer naar voren. Van hem zijn onder meer de ontwerpen voor plantsoenen in de Bomenbuurt en het Dudokplein.
Van de niet-Haagse projecten noem ik u de volgende. In 1927 maakte Doorenbos een ontwerp voor twee plantsoenen in Capelle aan den IJssel. Beide werden in 1928 geconcretiseerd. Bij de aanleg fungeerde Doorenbos als adviseur. Het plantsoentje aan de Plantsoenstraat bestaat nog steeds. Sinds 1983 heet dit plantsoen ''Doorenbosplantsoen''.
Het Weizigtpark is een van de grotere projecten van Doorenbos. De oude buitenplaats ''Weizigt'' werd op 28 augustus 1942 door Mw. De Roo van Capelle aan de gemeente Dordrecht verkocht tegen *f* 1.98 m²; voor de opstallen werd de getaxeerde prijs betaald. In zijn vergadering van 3 oktober 1942 besluit het College van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht van deze gronden negen hectaren te bestemmen voor de aanleg van een park, waarbij rekening werd gehouden met vertraging bij de uitvoering van de werkzaamheden, omdat de villa in gebruik was bij de Duitse Wehrmacht. Op 21 juli 1943 werd aan S.G.A. Doorenbos opdracht gegeven een ontwerp voor de aanleg van het park ''Weizigt'' te maken.

In juni 1944 overlegde Doorenbos het eerste ontwerp, dat - na enige discussie tussen ontwerper en opdrachtgever - direct na de beëindiging van de oorlogshandelingen in 1945 werd uitgevoerd. In de herfst van 1946 werden de eerste bomen en struiken geplant; in het voorjaar en de vroege zomer van 1947 werden de eerste gazons ingezaaid. Curieus is het, dat ook ten aanzien van dit park de mededeling werd gedaan dat Doorenbos exact aan zou geven welk graszaadmengsel diende te worden gebruikt.
In een brief van 24 januari 1928, geadresseerd aan Burgemeester J. Verloop van Capelle aan den IJssel onderstreept Doorenbos dit ook, hier met betrekking tot de aanleg van het eerder genoemde plantsoen in die gemeente, en schrijft dan: ''Daar met graszaad veel geknoeid wordt, lijkt het mij het beste, dat ik u het zaad in een door mij voorgeschreven mengsel, direct door een bonafide handelaar toezenden laat. Wanneer de bloemist zover met zijn werkzaamheden gereed is, wordt hem het zaad ter hand gesteld.'' De officiële opening van het Weizigtpark vond plaats op 5 mei 1948.

Doorenbos heeft bij zijn ontwerp getracht de oude bomenbeplanting zoveel mogelijk te handhaven, deels om als decor te dienen ten behoeve van de nieuw in te brengen elementen, deels vanwege de historische waarde ervan. Het Weizigtpark moest gaan fungeren als verbindingselement tussen de aanpalende wijken, hetgeen Doorenbos trachtte te bereiken door vanaf de omliggende wegen ruime doorzichten in dit park te projecteren. Opmerkelijk is de synthese, die werd gemaakt tussen oude en nieuwe beplanting. Helaas heeft men juist het aspect van de ruimtewerking, dat de tuinarchitect Doorenbos zo nadrukkelijk

nastreefde, enigermate tenietgedaan door deze niet ten volle te respecteren. Doorenbos vond zijn ontwerp hierdoor zozeer geweld aangedaan dat hij zich ervan distantieerde. Ook in het Weizigtpark domineert de compartimentieve thematiek.
In 1937 maakt Doorenbos een ontwerp voor een parkje in Boskoop. Deze groenaanleg aan de Boezemlaan heeft later een sterke karakterwijziging ondergaan door de bouw van het bejaardencentrum ''Irene'' aan de rand van het parkje, dat de naam Viforpark draagt. Het Guldemondplantsoen aan de Parklaan in Boskoop is eveneens uitgevoerd naar een ontwerp van Doorenbos.

Voor zover ik heb kunnen nagaan heeft Doorenbos altijd de B.N.T.-tarieven berekend, zeker in de tijd dat hij als particulier tuinarchitect werkte (1942-1945 en ná 1956). Er zijn twee tariefberekeningen bij de B.N.T.: één volgens het aantal gewerkte uren en gemaakte onkosten, de andere volgens een procentenregeling van het totaal van de kosten van het project. Doorenbos paste altijd de eerste berekening toe, hij werkte m.a.w. met een ''open begroting''. Conflicten ontstonden toen hij onenigheden over declaraties, die waren gebaseerd op ''gesloten begrotingen'', Doorenbos bij de arbitrage werd betrokken en deze zich enkele malen genoodzaakt zag tegen de betrokken tuinarchitect te adviseren. De botsingen tussen Doorenbos en de B.N.T. leidden ertoe dat Doorenbos (waarschijnlijk in 1954) zijn lidmaatschap van de B.N.T. beëindigde. Helaas is er geen archief meer uit deze periode, noch bij de B.N.T., noch bij de Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur in Vleuten, zodat ik helaas ook deze mondelinge mededelingen niet kan verifiëren.

Het lijkt mij niet relevant alle tuinarchitectonische adviezen, die Doorenbos gedurende zijn lange leven gaf, hier te memoreren. Ik volsta met slechts enkele te noemen.
Tijdens zijn verbanning naar Groenekan heeft Doorenbos een restauratie-advies opgesteld voor de binnentuin van ''Gooilust'' in 's-Graveland. De secundaire beplanting, die hij in de bestaande bracht, is weer grotendeels verloren gegaan.
Bij de aanleg van het Arboretum ''Schovenhorst'' in Putten levert Doorenbos ook een constructieve bijdrage. Het ontwerp voor het arboretum werd met aanwijzingen van hem grotendeels door Mw. A.J. ter Pelkwijk (thans Mw. Gorter-Ter Pelkwijk) gemaakt; bij de realisering van dit arboretum fungeerde Doorenbos als adviseur, tevens bemiddelde hij bij de aanschaf van het materiaal.
In de jaren 1976 en 1977 adviseert Doorenbos de Stichting Sluyterman van Loo in Beverwijk. In 1976 vraagt de stichting, die onder meer is belast met het beheer van de oude buitenplaats ''Akerendam'', Doorenbos als bemiddelaar te fungeren tussen de tuinstaf en een boomchirurgisch bedrijf in verband met een ernstig meningsverschil over het te volgen restauratiebeleid voor enkele oude linden op de buitenplaats. Bij dit specifieke en tijdelijke adviseurschap bleef het niet. De regenten van de Stichting Sluyterman van Loo nodigen Doorenbos kort daarna uit een ontwerp te maken voor de tuin rond het bejaardencentrum ''Huize Akerendam''. Behalve de 6000 m² grote tuin wordt onder supervisie van Doorenbos ook een daktuin aangelegd, dit in goed overleg met de bouwarchitect. Helaas zijn van deze projecten geen werktekeningen (meer) beschikbaar. Van de vele tekeningen die Doorenbos in de loop van de jaren heeft gemaakt zijn slechts in incidentele gevallen werktekeningen en/of ''showprenten'' bewaard gebleven. De daktuin is circa 250 m² groot en onderverdeeld in twaalf vakken. Er zijn ongeveer 2400 planten in 60 à 70 verschillende soorten ingebracht.
Zoals al eerder opgemerkt is het én irrelevant én onmogelijk een volledige lijst van ontwerpen van Doorenbos de lezer te presenteren. In de periode dat hij bij de firma Copijn in dienst was (eerste periode) heeft hij diverse kleine tuinen aangelegd; er zijn voldoende redenen om aan te nemen, dat hij ze ook heeft ontworpen.

Oorlogsgraven

Gedurende tal van jaren is Doorenbos plantkundig adviseur geweest voor ''De Oorlogsgravenstichting''. Hij heeft vanaf het begin zijn stempel gedrukt op het ontwerpen en aanleggen van de erevelden van deze Stichting in Europa. De vormgeving van tal van erevelden, alsmede de keuze van bomen, heesters en planten is voornamelijk aan hem te danken.
In Nederland heeft Doorenbos de volgende velden ontworpen: Den Helder, Velsen, de

Belgische erevelden te Harderwijk en te Breda en het Russisch ereveld te Amersfoort. Ten aanzien van de buitenlandse erevelden heeft hij alleen geadviseerd over de beplantingen. We noemen: Hamburg en Bremen (1953), Hannover en Lübeck (1954), Osnabrück (1955), Düsseldorf en Frankfurt/Main (1956), Salzburg (1957), Oslo en Orry-la-Ville (1958) en Mill-Hill bij Londen (1959).

Slotbeschouwing

Zijn leven en werk overziende zoals het hier globaal is geschetst, komt men tot de conclusie dat Doorenbos een groot man was, een dynamische en energieke persoonlijkheid, een meeslepend stimulator in de Nederlandse tuinbouw in zo breed mogelijke zin van het woord. Het klinkt, in één volzin uitgesproken, pathetisch, doch wie deze schets kritisch heeft gelezen moet het waarheidsgehalte van deze woorden erkennen.
De vraag dringt zich hierbij wel op: Kon één man dit alles alléén bereiken? Het antwoord is: uiteraard niet! Zonder geestdriftige medewerkers naast zich zou Doorenbos niet de allure hebben verworven, die hij thans heeft of die hem wordt opgedrongen.

Siemon Godfried Albert Doorenbos is groot geworden in een tijd waarin de hiërarchische ordening van de maatschappij nog onaangetast functioneerde. Hij heeft een constructieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de Nederlandse tuinbouw. Ik voel me niet eens zijn biograaf, eerder een scribent, die uit een veelheid van gegevens slechts de essentialia zocht. Nochtans hoop ik met deze bijdrage, die ik zonder de daadwerkelijke hulp van zeer velen u onmogelijk zou hebben kunnen voorleggen, stof te hebben geleverd voor een verantwoorde beoordeling van leven en werk van S.G.A. Doorenbos, en waar nodig hoop ik onmythologiserend te hebben gewerkt.

''Suam quisque arborem serat'' luidde het levensdevies van Doorenbos: ''Late een ieder zijn (eigen) boom planten''. Hij heeft de zijne geplant, met succes; zijn boom heeft rijkelijk vruchten gedragen. Doorenbos was in zijn vak een succesvol man. Dat succes ons weleens blind maakt voor zekere realiteiten, onze trots en ijdelheid kan strelen, heeft ook Doorenbos moeten ondervinden.
Op september 1980 overleed geheel onverwacht een man, die zijn sporen had verdiend in het tuinbouwvak. Drie dagen later werd hij op zijn uitdrukkelijke wens, in besloten kring gecremeerd. C.P. Broerse merkte eens op: ''Wat moet Doorenbos met deze liefde voor wat God heeft geschapen, een rijk leven hebben gehad''. Dit citaat lijkt mij een treffend slotaccoord.

Velen hielpen mij bij het tot stand komen van dit artikel. Graag wil ik hen mijn dank daarvoor betuigen:
Staf Arboretum Kalmthout, België; Mw. W. Ballego-Dagnieux (Leiden; *Dahlia*); Centraal Archief Ned. Herv. Kerk ('s-Gravenhage); A.P. Csizik (Aalsmeer; *Dahlia*); Dienst der Gemeenteplantsoenen 's-Gravenhage (archiefmateriaal); Dienst Gemeentewerken Capelle a.d. IJssel; Prof. Dr. Ir. J. Doorenbos (Bennekom; familie-archief); Gemeente Boskoop; J. Gerritsen (Voorschoten; *Hemerocallis, Iris*); H.J. Grootendorst (†, Boskoop); J.R.P. van Hoey Smith (Rotterdam); L.K.J. Ilsink (Zeist); F.C. Jongepier (Rotterdam); W.F. Koppeschaar (†, 's-Gravenhage); N.A.K.B. (Wageningen); Ned. Herv. Gemeente (Barneveld); Oorlogsgravenstichting ('s-Gravenhage); J.A. Quint ('s-Gravenhage); Mw. C. Scharrenberg ('s-Gravenhage); P. van Veen (Vira-Gambarogno, Zwitserland; *Hemerocallis, Iris*), H. Warnau (Vakgroep Tuin- en landschapsarchitectuur, L.H. Wageningen) en J.C. van 't Westeinde ('s-Heer Arendskerke).
Bijzondere dank komt de heer G. Boelema te Wageningen toe voor zijn vele waardevolle aanwijzingen van tekstuele aard.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Anon., 1946. Herdenking één jaar wederopbouw Haagsche plantsoenen. De Boomkwekerij 1(21): 162b.

Anon., 1946. De Heer Doorenbos onderscheiden. De Boomkwekerij 2(2): 14.

Anon., 1946. De Heer Doorenbos in het huwelijksbootje. De Boomkwekerij 2(3): binnenkant omslag.

Anon., 1955. Ontwikkelingsdag voor de boomkwekerij. De Boomkwekerij 10(18): 146-147.

Anon., 1975. Iris barbata of Iris germanica (hybriden), prachtige planten die kort maar erg fraai bloeien. Groei en Bloei 1975(5): 44.

Anon., 1978, Darthuizer Vademecum (tweede, herziene uitgave).

Anon., 1981. Personalia. Meded. Ned. Dendr. Ver. 5(1): 3.

Anon., 1981. S.G.A. Doorenbospenning. Meded. Nederl. Dendr. Ver. 5(2): 1.

Alff, J.P. van, 1979. Groeisnelheid van een aantal 25-jarige straatbomen. Groen 35(12): 509-516.

Bean, W.J., 1970-1980. Trees and shrubs hardy in the British Isles. Eighth edition, 4 parts.

Belder, R. de, 1969. The Arboretum at Kalmthout. Journal R.H.S., 94: 81-94.

Boer, A.F. den, 1959. Ornamental Crab Apples. 226 pgs.

Boom, B.K., 1966. Benaming, geschiedenis en kenmerken van een aantal houtachtige planten (nomenclature, history and characteristics of some woody plants) III. Dendroflora 3: 4-16.

Cremers, C.M., 1978. Suam quisque arborem serat. Biografie van S.G.A. Doorenbos. Groen 34(1): 12-20.

Dijkhuis, J., 1942. De verbetering onzer sortimenten door nieuwe Nederlandsche kruisingen. Gedenkboek J. Valckenier Suringar (Publ. Ned. Dendr. Ver.): 127-131.

Doorenbos, J., 1950. Enkele nieuwe hybriden (Some new hybrids). Jaarboek Nederl. Dendr. Ver. 17 (1948/1949): 108-110.

Doorenbos, S.G.A., 1938. Selectie van boomen, geschikt voor straatbeplanting. Jaarboek Ned. Dendr. Ver. 12 (1937): 134-135.

Doorenbos, S.G.A., 1938. Rosa-hybriden. Jaarboek Ned. Dendr. Ver. 12 (1937): 81-84.

Doorenbos, S.G.A., 1938. Twee weinig bekende Aziatische Iepen. Jaarboek Ned. Dendr. Ver. 12 (1937): 78-80.

Doorenbos, S.G.A., 1942. Enkele opmerkingen betreffende de houtige gewassen welke de laatste 25 jaren ingevoerd zijn. Gedenkboek J. Valckenier Suringar (publ. Ned. Dendr. Ver.): 123-126.

Doorenbos, S.G.A., 1944. Dahlia's in stadsparken. Jaarb. Ned. Dahlia Ver. 35-38.

Doorenbos, S.G.A., 1945. Sortimentsbeperking in de boomkwekerij I (Amelanchier). De Boomkwekerij 1(7): 42-43.

Doorenbos, S.G.A., 1954. New forms of Symphoricarpos. Dendron 1(1): 13.

Doorenbos, S.G.A., 1957. Symphoricarpos-hybriden. Jaarboek Ned. Dendr. Ver. 20 (1954/1955): 140-141.

Doorenbos, S.G.A., 1959. Hoe ontwikkelden zich de bomen in het Zuiderpark te Den Haag gedurende de eerste dertig jaren? Jaarboek Ned. Dendr. Ver. 21 (1956, 1957, 1958): 68-77.

Doorenbos, S.G.A., 1961. Elaeagnus ebbingei. Groei en Bloei 1961(3): 60.

Doorenbos, S.G.A., 1962. Nabeschouwing over de Iris-bloei in 1962. Groei en Bloei 1962(8): 150.

Doorenbos, S.G.A., 1970. Daglelies bruikbaar voor tuinbeplanting (Hemerocallis). Groei en Bloei 18(11): 448.

Doorenbos, S.G.A., 1971. Why do we raise new plants? Journal R.H.S., vol. 96: 509-512

Doorenbos, S.G.A., 1976. Chaenomeles superba 'Nicoline'. Groei en Bloei 1976(7): 12-13.

Doorenbos, S.G.A., 1976. Elaeagnus: Olijfwilg. Groei en Bloei 1976(7): 12-13.

Doorenbos, S.G.A., 1976. Malus - zegt U maar bloemappels. Groei en Bloei 1976(6): 46-47.

Doorenbos, S.G.A., 1976. Symphoricarpos doorenbosii 'Mother of Pearl' (Parelmoer). Groei en Bloei 1976 (10): 10-11.

Doorenbos, S.G.A., 1977. Germaanse Irissen, geschikt voor ons klimaat. Groei en Bloei 1977(6): 50-51.

Doorenbos, S.G.A. en H.J. Grootendorst, 1948. Geelbloeiende Parkrozen. De Boomkwekerij 3(18): 140-141.

Dorsman, C., 1978. S.G.A. Doorenbos in brons. Groen 34(3): 112.

Erkelens, M.A., 1949. Een en ander over de selectie en de keuring van de es (Fraxinus). De Boomkwekerij 4(17): 139.

Essen, A.M. van, 1978. Huldiging S.G.A. Doorenbos. Groen 34(5): 194-195.

Fontaine, F.J., 1955. S.G.A. Doorenbos gehuldigd. 25 jaar voorzitter N.D.V. De Boomkwekerij 10(21): 178-179.

Fontaine, F.J., 1975. Het Haagse Zuiderpark. Groen 31(7): 204-208.

Grootendorst, H.J., 1964. Malus. Keuringsrapport van de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse culturen. Dendroflora 1: 3-15.

Grootendorst, H.J., 1966. Fraxinus. Dendroflora 3: 29-36.

Grootendorst, H.J., 1967. Aesculus. Keuringsrapport van de regelingscommissie sierbomen N.A.K.-B. Dendroflora 4: 3-9.

Grootendorst, H.J., 1968. Chaenomeles. Dendroflora 5: 13-19.

Grootendorst, H.J., 1969. Acer. Keuringsrapport van de regelingscommissie sierbomen N.A.K.-B. Dendroflora 6: 3-18.

Grootendorst, H.J., 1972. Keuringsrapport van de keuringscommissie sierbomen N.A.K.-B. Dendroflora 9: 3-8.

Grootendorst, H.J., 1979. Het Malus-sortiment; heden en toekomst. Groen 35(1): 1-3.

Hasselman, P., 1947. Lezing S.G.A. Doorenbos in verslag van de Nationale Boomkwekersdag te Zundert en Oudenbosch op 8 en 9 juli 1947. De Boomkwekerij 2(21-22): 175.

Hensen, K.J.W., 1960. Rondleiding door het Zuiderpark en beplantingen aan de westkant van Den Haag door de heer Doorenbos op 11 oktober 1960. Ongepubliceerd. 12 pgs.

Heybroek, H.M., 1965. Iep en onderstam. Beplantingen en Boomkwekerij 21(11): 172-173.

Hingman, W., z.j. Lunteren en zijn weldoener. Wageningen, 32 pp.

Jefferson, R.M., 1970. History progeny and locations of crabapples of documented authentic origin. National Arboretum Contribution No. 2., 107 pgs.

Koppeschaar jr., W.F., 1945. Het herstel van de parken en plantsoenen in Den Haag. De Boomkwekerij 1(2): 11-12.

Koppeschaar jr., W.F., 1946. 40-jarig jubileum Haagse Plantsoenendienst. De Boomkwekerij 2(21-22): 186.

Koppeschaar jr., W.F., 1947. Tuinbouwtentoonstelling 1948 in Den Haag. De Boomkwekerij 3(2): 12.

Koppeschaar jr., W.F., 1948. Nieuwe Symphoricarpos-hybriden. De Boomkwekerij 4(5): 35.

Koppeschaar jr., W.F., 1949. 25 jaar geschiedenis van de Nederlandse Dendrologische Vereniging. De Boomkwekerij 5(6): 46-47.

Koppeschaar jr., W.F., 1952. S.G.A. Doorenbos 25 jaar directeur Haagse Plantsoenendienst. De Boomkwekerij 7(15): 97.

Koppeschaar jr., W.F., 1957. Het vijftigjarig jubileum van de Haagse Dienst der Gemeenteplantsoenen. De Boomkwekerij 12(20): 164-165.

Krüssmann, G., 1976-1978. Handbuch der Laubgehölze, 3 dln.

Peters, A., 1961. Het moderne laanboomsortiment. De Boomkwekerij 16(21): 218-223.

Peters, A., 1967. Malus. Beplantingen en Boomkwekerij 23(6): 101-105.

Pols, D., 1962. S.G.A. Doorenbos nam als voorzitter afscheid van de N.D.V. De Boomkwekerij 17(15): 141-143.

Plassche, A.W. van de, 1943. Het verzamelen van fruitrassen. Meded. voor de Tuinbouw 1943(12): 596-604.

Scharrenberg, C., 1977. Plantaardig portret van S.G.A. Doorenbos. Groei en Bloei 1977(11): 18-21.

Thomas, G., 1966. Elaeagnus ×ebbingei. Journal R.H.S. 91: 37-38.

Valckenier Suringar, J., 1929. Acer pseudoplatanus var. fastigiatum n.v. - Acer ps.pl. ramis fastigiatis - Jaarboek Nederl. Dendr. Ver. 5: 147-148.

Venema, H.J., 1946. Belangrijke schenkingen aan het arboretum te Wageningen. De Boomkwekerij 1(22): achterzijde omslag. De Boomkwekerij 1(23): achterzijde omslag.

Venema, H.J., 1972. Beschouwingen over de Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool (11). Groen 28(3): 59.

Vermeulen, J.A., 1954. Magiër in Flora's rijk. Elseviers Weekblad, 5 juni: 37.

Voorhoeve, C.J., 1981. In memoriam S.G.A. Doorenbos in Jaarboek 1981 van de Geschiedkundige Vereniging ''Die Haghe'': 210-212.

Venema, H.J., 1972. Beschouwingen over de Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool (II). Groen 28(3): 59.

Vermeulen, J.A., 1954. Magiër in Flora's rijk. Elseviers Weekblad, 5 juni: 37.

Voorhoeve, C.J., 1981. In memoriam S.G.A. Doorenbos in Jaarboek 1981 van de Geschiedkundige Vereniging ''Die Haghe'': 210-212.

Went, Joh [a] C., 1949. Komt de Iep in ons land terug? De Boomkwekerij 5(4): 25.

Westeinde, J.C. van 't, 1972. Fraxinus excelsior cv. 'Atlas'. Groen 28(1): 8.

ADDENDUM

Naast de in de literatuurlijst opgenomen artikelen van S.G.A. Doorenbos verschenen tussen 1925 en 1977 van zijn hand vele publikaties. Vooral in de Jaarboeken van de N.D.V. en in ''De Boomkwekerij'' heeft Doorenbos talrijke bijdragen geleverd.

Een lijst van zijn publikaties is op aanvraag verkrijgbaar bij het Laboratorium voor Plantentaxonomie, Gen. Foulkesweg 37, 6703 BL Wageningen.